

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän
ryhmäyttäminen**

Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeet

Noora Mantere

Kansalaistoiminnan ja nuorisotoiminnan ko. (210 op)

09/2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Noora Mantere	Sivumäärä 45 ja 13 liitesivua
Työn nimi Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttäminen. Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeet.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anita Saarinen-Kauppinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Harjulan Setlementti ry (Työelämäpalvelut), Anna-Leena Ilmivalta	
Tiivistelmä <p>Toteutin opinnäytetyön Lahdessa Harjulan Setlementti ry:lle Minun Tulevaisuuteni ja Minun Suomi -hankkeissa. Hankkeissa osallistujat olivat alle 30-vuotiaita maahanmuuttajataustaisia nuoria, jotka opiskelivat suomen kieltä ja kulttuuria. Hankkeissa aloitti uusi ryhmä maaliskuussa 2016 ja sen myötä tuli tarve ryhmäyttämiseksi. Ryhmän parissa työskenteli suomen kielen opettaja ja minä ryhmänohjaajana.</p> <p>Opinnäytetyön päätavoitteena oli toteuttaa kaksitoista tuntia ryhmäyttäviä menetelmiä maahanmuuttajaryhmälle kahden kuukauden aikana. Lisäksi alatavoitteena oli arvioida ryhmäyttämisen onnistumista omien havaintojen ja puolistrukturoidun ryhmähaastattelun kautta. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisosas, joka jää Harjulan Setlementti ry:n käyttöön.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten perusteella Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeen osallistujat löysivät uusia ystäviä ryhmästä ja osa opiskelijoista koki ryhmätyöskentelyn uudeksi tavaksi oppia. Ryhmästä saadun tuen koettiin auttavan suomen kielen opiskelussa. Ryhmäyttävien menetelmien ohjauksessa huomioitiin kielitaito, kulttuurisensitiivinen ote ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opinnäytetyön kehittämisen kannalta on keskeistä, että ryhmäyttämisosas lyhennettäisiin ja tiivistettäisiin sekä ryhmän kokoonpanoa pyrittäisiin pitämään samana alusta loppuun.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään Minun Suomi2 -jatkohankkeessa, jossa jatkan ryhmänohjaajana. Opinnäytetyön tuloksien avulla sekä toimivista menetelmistä tehdään uusi toimintamalli moniammatillisessa työyhteisössä johon kuuluu kieliaavustaja, suomen kielen opettaja ja minä ryhmänohjaaja.</p>	
Asiasanat maahanmuuttajat, monikulttuurisuus, ohjaus, ryhmäytyminen, toiminta, opas	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Noora Mantere	Number of Pages 58
Title Group bonding in a multicultural immigrant group. Minun Suomi and Minun Tulevaisuuteni projects.	
Supervisor(s) Anita Saaranen-Kauppinen	
Subscriber and/or Mentor Harjula Settlementt Association (Workinglife services), Anna-Leena Ilmivalta	
Abstract <p>This thesis is made of co-operation with Harjula Settlementt Association for Minun Suomi and Minun Tulevaisuuteni projects. In these projects, participants are under 30 year old youths with an immigrant background. Participants are studying the Finnish language and culture in the projects. There was starting new groups in these projects in march 2016 and by that implication came need a group bonding. I was working as a group leader with co-operation a Finnish language teacher.</p> <p>The aim of this thesis was implement in total twelve hours group bondings methods to the multicultural immigrant group during two months. After this group bonding period I was summed up my observations and workable methods as a guidebook which be placed at Harjula Settlementt Association. The results were analyzed by my observations and to semi structured theme interview.</p> <p>The results showed us that Minun Suomi and Minun Tulevaisuuteni projects participants found new friends from the group and part of the participants experienced group work as a new way of learning. They think that group support was helping in the studies. In my observations, I noticed new meaning in a guiding group with a different type of language skills, cultural differences and participations different interactions skills. The conclusion of the results was that the ground bonding method period a should make shorter and the participations should be same in from to begging to the end.</p> <p>The results are used in a new project called Minun Suomi2, where I will continue as a groupleader. Within the results of this thesis, we are combining the new operations model in co-operation with a multi-professional working environment with a language assistant, a Finnish language teacher and a group leader.</p>	
Keywords immigrants, multiculturalism, guidance, group bonding, activity, guidebook	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoitteet	5
1.2 Harjulan Setlementti ry	6
1.3 Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeet	7
2 MAAHANMUUTTAJAT	10
2.1 Maahanmuuttajat Suomessa	11
2.2 Maahanmuuttajien kotoutumispalvelut	13
3 MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS	14
3.1 Ohjaajan edellytykset maahanmuuttajaryhmän ohjauksessa	15
3.2 Selkokielen käyttäminen ohjauksessa	17
3.3 Kulttuuritietoisuus ohjauksessa	19
4 RYHMÄYTTÄMINEN	21
4.1 Ryhmäytymiskerrat 1–2	24
4.2 Ryhmäytymiskerrat 3–4	27
4.3 Ryhmäytymiskerrat 5–6	31
4.4 Tutkimusmenetelmät	34
5 TUOTOS JA TULOKSET	36
5.1 Maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisen -opas	36
5.2 Tutkimukselliset tuotokset ja havainnot	37
5.3 Tulosten luotettavuus	40
5.4 Kehittämissuhteet	41
LÄHTEET	43
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Suomeen saapui vuonna 2015–2016 ennätysmäärä turvapaikanhakijoita mikä sai aikaan runsasta keskustelua kantaväestön kesken. Tämä runsas turvapaikanhakijoiden määrä näkyy nyt vähitellen kunnissa kotoutumiskoulutuksien ruuhkautumisella ja maahanmuuttajille tarkoitettujen palveluiden tarpeen lisäämisessä. Tämän vaikutuksena maahanmuuttajiin liittyvät palvelut ovat yksi tulevaisuuden työllistävä sektori yhteisöpedagogeille. Oman mielenkiinnon ja ammatillisen kehittymisen vuoksi suoritin viimeisen harjoittelun Harjulan Settlementti ry:n maahanmuuttajahankkeissa. Tämän kautta opinnäytetyönikin sai alkunsa.

Aloitin harjoittelun tammikuussa 2016 Harjulan Settlementti ry:n työelämäpalveluissa ja olin vahvasti mukana maahanmuuttajaryhmä hankkeiden toiminnoissa. Helmikuun alussa harjoitteluni muuttui työsuhteeksi ja minut palkattiin ryhmänohjaajaksi Minun Suomeni -hankkeeseen. Työsuhteeni mahdollisti pidemmän tähtäimen suunnittelun maahanmuuttajaryhmän kanssa, josta nousi myöhemmin tarve opinnäytetyölleni. Yhdessä Harjulan Settlementti ry:n maahanmuuttajahankkeiden suunnittelijan ja suomen kielen opettajan Anna-Leena Ilmivallan kanssa pohdimme maahanmuuttajaryhmän tarpeita opiskelun näkökulmasta. Yhteisten pohdintojen seurauksena syntyi ajatus, että maaliskuussa aloittavassa uudessa maahanmuuttajaryhmässä olisi hyvä tehdä ryhmäyttäviä harjoitteita. Ryhmäyttämällä tarkoitetaan erilaisiin toiminnallisiin harjoitteisiin perustuvaa prosessia, jonka avulla ryhmän turvallisuutta kasvatetaan asteittain (Aalto 2002, 19). Itse tarkoitan ryhmäyttämällä myös ryhmän kiinteyttämistä ja hyvän ryhmähengen aikaansaamista. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden haasteiksi nousivat maahanmuuttajien ikä, kulttuurilliset eroavaisuudet ja kielitaidon puute.

1.1 Tavoitteet

Opinnäytetyötä aloittaessa en vielä ymmärtänyt, kuinka erilaista on ohjata maahanmuuttajaryhmää kuin esimerkiksi kantasuomalaisista koostuvaa ryhmää. Opinnäytetyöni keskeisimmiksi kysymyksiksi nousi ohjaajuuden merkitys ja mitä ohjaamisessa

täytyy huomioida kun ohjataan monikulttuurista ryhmää? Opinnäytetyön prosessin aikana ymmärsin kuinka paljon jo opittuja harjoitteita tai menetelmiä täytyy muokata, jotta se soveltuu paremmin kohderyhmälle. Opinnäytetyön päätavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa 12 tuntia ryhmäyttäviä menetelmiä monikulttuuriselle maahanmuuttajaryhmälle. Ryhmäyttävien harjoitteiden tavoitteena oli luoda kurssille turvallinen oppimisilmapiiri, jossa on hyvä yhteishenki ja osallistujien on mukava olla. Harjoitteiden kautta pyrittiin luomaan osallistujien välille kaveruussuhteita, jotka ovat tärkeitä opinnoissa ja elämässä. Ryhmäyttämiskertojen välillä huomasin myös, että vuorovaikutustaitojen harjoittelu on tärkeää ryhmälle, jotta ryhmäyttäminen onnistuisi paremmin. Suurimmassa osassa harjoitteita piilotavoitteena oli siis myös parantaa ja harjoitella vuorovaikutustaitoja. Opinnäytetyöni toimivuutta ja ryhmäyttävien harjoitteiden merkitystä pohdin laadullisen havainnoin sekä puolistrukturoidun ryhmähaastattelun kautta.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisen opas. Oppaassa on kerrottu miten ohjataan maahanmuuttajaryhmää, keillä ei ole vielä vahvaa suomen kielen osaamista. Lisäksi oppaassa on erilaisia harjoitteita, joita voi käyttää maahanmuuttajaryhmän kanssa kun sitä ryhmäytetään. Opinnäytetyölläni ja oppaalla on uutuusarvoa Harjulan Setlementti ry:lle koska heillä ei ollut tähän tarpeeseen valmista opasta tai suunnitelmaa. Harjulan Setlementti ry voi käyttää opasta hyödyksi mahdollisissa tulevilla maahanmuuttajahankkeissa.

1.2 Harjulan Setlementti ry

Harjulan Setlementti ry kuuluu jäsenyhdistyksenä Suomen Setlementtiliiton kattojärjestöön. Suomen Setlementtiliitolla on yhteensä 50 jäsenyhdistystä. Suomen Setlementtiliiton tehtävänä on edistää setlementtiarvojen mukaista toimintaa, tukea paikallisia Setlementti jäsenyhdistyksiä kuten Harjulan Setlementtiä ry:tä asiantuntijapalveluilla ja koordinoita valtakunnallisia hankkeita. Setlementtiarvoihin kuuluu rohkeus, luottamus, rehellisyys, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus. Arvot antavat pohjan Suomen Setlementtiliiton toiminnalle. Suomen Setlementtiliiton perusajatus on, että jokainen ihminen on oman elämänsä asiantuntija. Tavoitteena on turvata jokaisen ihmisen oikeus hyvään elämään erilaisissa elämäntilanteissa, taust-

toihin, ikään tai sukupuoleen katsomatta. Setlementtiliike toimii yhteistyössä valtion ja kuntien päättäjien kanssa tarjoten kolmannen sektorin palveluita kansalaisille. Kunnat ostavat Setlementtiliikkeiden jäsenyhdistysten hyvinvointipalveluita ostosopimukseen perustuen ja jäsenyhdistysten kehityshankkeita rahoitetaan pääasiassa RAY:n tuella. Opetusministeriö tukee Setlementtinuorten toimintaa. (Setlementtiliito 2016.)

Harjulan Setlementti ry on kolmannen sektorin monialainentoimija Lahden seudulla. Yhdistyksen tavoitteena on tuottaa palveluita, jotka tukevat terveyttä toiminnan ja yhteisöllisyyden kautta sekä erilaisten ihmisten välistä yhteistyötä lähimmäisyyden arvoihin nojaten. Harjulan Setlementti ry tarjoaa yksityistä päivähoitoa, kuntoutus- ja kotihoitopalveluita, erilaisia kerhotoimintoja lapsille, aikuisille ja vanhuksille, kansalaisopistotoimintaa, ravitsemuspalveluita ja ulkomainospaikkoja. Harjulan Setlementti ry:n työelämäpalvelut tuottavat hanketoimintaa, joka on suunnattu erityisryhmille. Vuonna 2016 Harjulan Setlementillä on kolme hanketta käynnissä. Kaksi näistä hankkeista on suunnattu maahanmuuttajanuorille ja yksi pitkäaikaistyöttömille. (Harjulan Setlementti ry. 2016a.)

1.3 Minun Suomeni ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeet

Minun Suomeni -hanke on opetushallituksen myöntämällä nuorisotakuun opintosetieliavustuksilla rahoitettu hanke, mikä on suunnattu 17–29 -vuotiaille maahanmuuttajilla keillä ei ole kokopäiväistä opiskelu- tai työpaikkaa (Harjulan Setlementti ry 2016b). Nuorisotakuulla tarkoitetaan sitä, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle on tarjottava opiskelu-, työ-, työkokeilu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä kun on ilmoittautunut työttömäksi (Nuorisotakuu 2016). Hanke aloitti toiminnan syyskuussa 2015 ja hanke päättyy elokuussa 2016. Hankkeen tavoitteena on suomen kielen ja kulttuurin oppiminen toiminnallisissa ryhmätapaamisissa, retkillä ja vierailuilla. Toimintaa järjestetään osallistujille maanantaista torstaihin ja lisäksi perjantaisin osallistujilla on itsenäisiä tehtäviä liittyen suomen kielen opintoihin. Hanke tarjoaa toimintoja yhteensä 25 tuntia viikossa.

Hankkeen toiminta on pyörinyt kahdessa syklissä, joka tarkoittaa sitä, että ensimmäinen Minun Suomi -ryhmä aloitti toiminnan syyskuussa 2015 ja päättyi helmikuussa 2016. Seuraava Minun Suomi -ryhmä aloitti toiminnan maaliskuussa 2016 ja päättyi hankkeen loputtua elokuussa 2016. Ryhmiin on kuitenkin otettu joustavasti uusia osallistujia sen mukaan kuinka paljon ryhmissä on sillä hetkellä osallistujia ja kuinka osallistujien kielitaidot kohtaavat. Osallistujia on myös lähtenyt kesken Minun Suomi -opintojakson muihin palveluihin, kuten kotoutumisjakson kotoutumiskoulutukseen Koulutuskeskus Salpaukseen tai ammatillisiin opintoihin. Osa on myös siirtynyt työkokeiluun tai työelämään omien tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti.

Hankkeen osallistajat ovat tulleet hankkeeseen mukaan erilaisten verkostojen kautta. Suurin osa hankkeen osallistujista on tullut Lahden työvoimatoimiston maahanmuuttajapalveluiden ja Lahden integraatiopalvelupisteen Alipin kautta. Osa osallistujista on tullut myös puskaradion kautta, jolloin tieto on kulkenut maahanmuuttajalta toiselle. Maaliskuussa aloittaneessa ryhmässä suurin osa osallistujista oli hetki sitten oleskeluluvan saaneita maahanmuuttajia, jotka odottivat kotoutumiskoulutukseen pääsemistä. Toinen ääripää ryhmästä oli osallistujat, jotka ovat asuneet pisimmillään Suomessa 9 vuotta ja ovat käyneet kotoutumiskoulutuksen loppuun. Kotoutumiskoulutuksen jälkeen he eivät ole löytäneet töitä eikä kielitaito ole riittänyt esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen. Minun Suomi -opintoryhmässä he ovat saaneet suomen kielen opetusta ja apua heidän tulevaisuudenpolun rakentamiseen. Minun Suomi -hanketta on kuvailtu eräänlaiseksi läpikulkutunneliksi johon maahanmuuttaja voi mennä kun odottaa seuraavaan palveluun pääsemistä tai kun etsii ja miettii omaa tulevaisuuden polkua.

Minun Tulevaisuuteni on Euroopan sosiaalirahaston (ESR:n) rahoittama kaksivuotinen hanke, joka on aloittanut toiminnan joulukuussa 2014 ja hanke päättyy joulukuussa 2016. Euroopan sosiaalirahastosta on mahdollista saada tukea hankkeisiin jotka tukevat muun muassa nuorten työllistymistä ja koulutuksen työelämävastavuutta ja työelämään siirtymistä. Euroopan sosiaalirahaston tämänhetkisen ohjelman nimi on ”Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020”. (Rakennerahastot.fi 2016.)

Minun Tulevaisuuteni -hanke on suunnattu 19–30 -vuotiaille maahanmuuttajille, keillä ei ole kokopäiväistä työ- tai opiskelupaikkaa. Hanke tarjoaa monimuotoista tuki- ja

palvelutoimintaa noin 12 tuntia viikossa. Osallistujille järjestetään pari kertaa viikossa ryhmätoimintaa ja osallistujien on mahdollista saada yksilöllistä ohjausta. (Harjulan Settlementti 2016c.) Ryhmätoiminnoilla tarkoitetaan esimerkiksi yritysvierailuja yrityksiin, joiden avulla voidaan havainnollistaa osallistujille erilaisia työympäristöjä ja ammattialoja. Lisäksi ryhmätoiminnoilla tarkoitetaan luentoja esimerkiksi suomalaisesta työkuulttuurista ja työkäytäntöistä, CV:n tekemisestä ja työnhakukanavista sekä muiden maahanmuuttajanuorten vertaiskokemuksista oman elämänpolun rakentamisesta Suomessa. Osallistujille on myös hankkeessa tarjottu oman osaamisen tunnistamista. Tämän avulla osallistuja saa tietoa miten kotimaassa tai Suomessa hankittua osaamista voi tunnistaa ja sanoittaa.

Hankkeen tavoitteena on löytää jokaiselle osallistujilla oma nk. tulevaisuudenpolku omien haaveiden ja tavoitteiden mukaisesti. Osallistujien kanssa kartoitetaan jokaisen tämänhetkinen tilanne Suomessa sekä pohditaan yhdessä osallistujan kanssa kuinka osallistujan tavoitteisiin päästään ja mitä eri mahdollisuuksia tulevaisuudenpolun rakentamisessa löydetään. Osallistujia autetaan esimerkiksi CV:n tekemisessä tai koulutuksien hakulomakkeiden täyttämässä sekä autetaan osallistujia valmistautumaan erilaisiin haastattelutilanteisiin. Mikäli osallistuja ei vielä tiedä omaa tulevaisuuden ammattia tai ei ole varma siitä, hankkeella on myös mahdollista järjestää nk. Shadowing päiviä. (Harjulan Settlementti 2016c.) Shadowing- päivänä osallistujan on mahdollista päästä yritykseen tai kouluun päiväksi seuraamaan esimerkiksi lähihoitajan ammattia. Tällä tavoin voidaan antaa osallistujalla parempi kuva ammatista tai ammattiin opiskelusta, jonka avulla opiskelija saa paremman kuvan siitä sopiiko kyseinen työ tai ammatti hänelle.

Osallistujille myös tarjotaan liikuntaneuvontaa, jonka avulla voidaan tukea arjessa jaksamista ja osallistujien omaa hyvinvointia. Tarjonnassa on myös muutama luento, jotka liittyvät terveyteen ja sen ylläpitämiseen. (Harjulan Settlementti 2016c.) Useat Minun Tulevaisuuteni -osallistujat ovat mukana Minun Suomi-hankkeessa jolloin molemmat hankkeet täydentävät toinen toisiaan. Minun Tulevaisuudessa on myös osallistujia jotka osallistuvat vain Minun Tulevaisuuteni -toimintoihin ja ovat enemmän henkilökohtaisen ohjauksen tarpeessa.

2 MAAHANMUUTTAJAT

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ihmistä kuka on muuttanut synnyinmaasta toiseen maahan vapaaehtoisesti. Muuton syynä on voinut olla esimerkiksi avioliitto, opiskelu tai työn saaminen (Alitolppa-Niitamo 1994,14). Maahanmuuttaja on yleiskäsite jonka perusteella ei voida eritellä mistä syystä ihminen on muuttanut toiseen maahan. Tämä käsite on neutraali eikä kategorisoi ihmisiä. Siksi käytän tätä termiä opinnäytetyössäni.

Osa maahanmuuttajista on pakolaisia, jotka ovat paenneet kotimaastaan esimerkiksi sotaa, ihmisoikeusrikkomuksia tai levottomuuksia pakoon. Ihminen on joutunut jättämään kotimaansa, koska hänellä on perusteltua syytä joutua vainotuksi esimerkiksi alkuperänsä, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Pakolaisstatuksen saaneille on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolelle ja heille on myönnetty oleskelulupa maahan jossa asuvat. (Pakolaisneuvonta ry 2016.) Ennen pakolaisstatuksen saamista he ovat olleet maassa turvapaikanhakijoina, jonka aikana heidän turvapaikkahakemusta käydään läpi (Kotouttaminen.fi 2016a).

Pakolaiset jotka ovat lähteneet kotimaasta ensiksi toiseen maahan esimerkiksi naapurimaahan, mutta eivät kuitenkaan ole voineet jäädä pysyvästi asettumaan, voidaan uudelleen sijoittaa kolmanteen maahan pakolaiskiintiössä. Vuonna 2014 ja 2015 Suomen pakolaiskiintiö on ollut 1500 kiintiöpakolaista. Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasioiden päävaltuutettu UNHCR valitsee pakolaiset, jotka on katsottu kuuluvan kansainvälisen suojelun tarpeessa oleviksi ja ovat vailla uudelleen sijoitusta. (Maahanmuuttovirasto 2016a.)

Maahanmuuttajalla täytyy olla oleskelulupa, jos maassaoloaika on pitkäaikaista ja kestää yli 3 kuukautta (Maahanmuuttovirasto 2016b). Oleskelulupa voi olla joko määräaikainen tai pysyvä. Ensimmäinen oleskelulupa on aina määräaikainen. Neljän vuoden jatkuvan oleskelun jälkeen on mahdollista saada pysyvä oleskelulupa. (Maahanmuuttovirasto 2016c.) Oleskeluluvan saamiselle täytyy olla perusteltava syy, esimerkiksi työ- tai opiskelupaikka tai on saapunut maahan turvapaikanhakijana. Poik-

keuksena on EU-valtion, Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaiset joiden ei tarvitse erikseen hakea oleskelulupaa vaan he voivat 3 kuukauden oleskelun jälkeen rekisteröidä oleskeluoikeuden poliisilaitoksella. (Maahanmuuttovirasto 2016d.)

2.1 Maahanmuuttajat Suomessa

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa viime vuosina paljon. Vuoden 2015 lopussa Suomessa asui 329 562 vieraskielistä ihmistä joka oli 6 % koko väestöstä. Vieraskielisillä tarkoitetaan muun kuin suomen, ruotsin tai saamen kielisiä. Suurin osa vieraskielisistä vuonna 2015 oli venäjää, viroa ja somaliaa puhuvat. (Tilastokeskus 2016a.) Vuoden 2013 lopussa Eurooppalaisista suurin kansaryhmä oli henkilöt, joiden synnyinmaa oli Venäjä tai vanhempien synnyinmaa oli Venäjä. Heitä oli noin neljäsosa kaikista ulkomaalaistaustaisista, joka tarkoittaa 74 202 henkilöä. Seuraavammaksi suurin ryhmä oli virolaiset joita oli 40 990 henkilöä ja kolmanneksi suurin ryhmä oli somalialaiset joita oli 15 723 henkilöä. (Tilastokeskus 2016b.)

Vuoden 2013 lopussa ikärakenteeltaan maahanmuuttajat olivat nuorempia kuin kantasuomalaiset. Ulkomaalaisten työkäisten (15–64 vuotiaat) osuus maahanmuuttajista oli 76 % kun taas kantasuomalaisten osuus väestöstä oli 63 %. Ulkomaalaisten työkäisten osuus nousi 86 % jos huomioidaan vain ensimmäisen polven maahanmuuttajat. Eläkeikäisiä (yli 65-vuotiaat) oli maahanmuuttajista 5 % kun taas kantasuomalaisia eläkeikäisiä oli yli 20 %. (Tilastokeskus 2016b.)

Sukupuolijakauma oli vuonna 2013 yleisesti tasainen, mutta lähtömaiden väleillä oli eroja. Maahanmuuttajista miesten osuus vuonna 2013 oli 51 % ja naisten osuus 49 %. Maahanmuuttaneista britannialaisista 80% oli miehiä. Seuraavaksi suurimmat miesten määrät tulivat Nigeriasta, Nepalista ja Pakistanista. Maahanmuuttaneista naisista suurin osa oli tullut Aasian maista, thaimaalaisia oli 85 % ja filippiiniläisiä oli 71 %. (Tilastokeskus 2016b.)

Vuonna 2015 Suomessa myönnettiin yli 20 000 myönteistä oleskelulupaa (Maahanmuuttovirasto 2016e). Suurin osa myönnettyistä oleskeluluvista myönnettiin perhesi-

teiden vuoksi joka tarkoittaa sitä, että hakija haluaa viettää perhe-elämää jo Suomessa asuvien perheenjäsenten kanssa. Perheenjäsenten määritelmä on laissa määritelty ja käsitys perheestä saattaa olla suppeampi kuin monissa muissa maissa. Suomessa perheenjäsenten määritelmään kuuluvat aviopuoliso, rekisteröity parisuhdekumppani, avopuoliso, alle 18-vuotiaan lapsen huoltaja tai lapsi. Tämä määrittely koskee suomen kansalaisia ja ei EU-kansalaisia. EU-kansalaisten perheenjäseniin sovelletaan perheenjäsenten laajempaa määritelmää. (Maahanmuuttovirasto 2016f.) Vuoden 2015 aikana myönnettiin 6 036 oleskelulupaa perhesiteiden vuoksi. Seuraavaksi eniten oleskelulupia myönnettiin 5 869 henkilölle opiskeluiden vuoksi. (Maahanmuuttovirasto 2016e.) Oleskeluvan tarvitsee opiskeluiden vuoksi silloin, jos opinnot kestävät yli 90 päivää, ja opiskelija ei tule Schengen-maista (Maahanmuuttovirasto 2016g). Kolmanneksi eniten oleskelulupia myönnettiin työperäisten syiden vuoksi. Näitä oleskelulupia myönnettiin yhteensä 5 436. Työntekijän oleskeluvan saa jos työntekijällä on kirjallinen sopimus työsuhteesta Suomessa. Työntekijän oleskelulupa yleensä myönnetään ammattialalle jossa työntekijä työskentelee. Tämän vuoksi työntekijä voi vaihtaa Suomessa työpaikkaa ammattialan sisällä. (Maahanmuuttovirasto 2016h.)

Turvapaikanhakijoita saapui Suomeen vuonna 2015 yhteensä 32 476 hakijaa, heistä suurin osa oli irakilaisia, afganistanilaisia, syyrialaisia ja somalialaisia (Maahanmuuttovirasto 2016i). Rungas hakijoiden määrä myös vaikutti vastaanottokeskusten perustamiseen, esimerkiksi vuoden 2014 lopussa vastaanottokeskuksia oli 28 ja 2015 vuoden lopussa vastaanottokeskuksia oli 212 (Maahanmuuttovirasto 2016j). Turvapaikanhakijoista oleskeluluvan sai kansainvälisen suojelun perusteella 1 628 hakijaa. Tämän lisäksi Suomi vastaanotto 1034 kiintiöpakolaista jotka saapuivat Libanonista, Egyptistä, Malawista, Sambiasta ja Iranista. (Maahanmuuttovirasto 2016i.) Viime vuoden kaikista oleskelulupahakemuksista ei kuitenkaan ole tehty päätöstä vuoden 2015 aikana joten tilasto ei anna kokonaista kuvaa maahanmuuttoviraston päätöksellä oleskeluluvan saaneista.

Väestörekisterijärjestelmän (30.6.2015) tiedon mukaan Päijät-Hämeessä asui 2015 kesäkuun lopussa yhteensä 201 615 kansalaista joista 6 046 oli ulkomaankansalaisia. Päijät-Hämeen alueen ulkomaalaisista noin 4108 asui Lahdessa. Suurimmat ulkomaankansalaisryhmät Lahdessa olivat Venäjä, Viro, Irak ja Thaimaa. Kieliryhmit-

täin katsottaessa Päijät-Hämeestä löytyi yli 100 kieltä. Suurimmat kieliryhmät vuonna 2014 olivat venäjä, viro, kurdi ja arabia. (Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2016–2020.)

2.2 Maahanmuuttajien kotoutumispalvelut

Työttömille maahanmuuttajille tehdään työvoimatoimistossa alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelman avulla maahanmuuttajia pyritään kotouttamaan ja työllistymään. (TE-palvelut 2016.) Kotouttaminen ja kotoutuminen ovat eri käsitteitä. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten ja muiden palveluiden tarjoamia edistäviä ja tukevia palveluita, joilla pyritään edistämään kotoutumista. Kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaja itse tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan ja on aktiivinen ja täysvaltainen jäsen. Lisäksi maahanmuuttaja on omaksunut yhteiskunnassa ja suomalaisessa työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot kuitenkin niin, että maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämistä tuetaan. (Kotouttaminen.fi 2016a.)

Työvoimatoimiston kautta tuotettuja alkuvaiheen kotoutumispalveluita on alkukartoituksen tekeminen, ohjaus ja neuvonta, kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus. Alkukartoituksen avulla selvitetään maahanmuuttajan tarpeet erilaisille palveluille ja testataan maahanmuuttajan kielitaitotasoa ja osaamista kartoitetaan. Alkukartoituksen lisäksi työvoimatoimisto tai kunta tekee yhdessä maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jossa sovitaan yhdessä niistä toimenpiteistä joihin maahanmuuttaja sitoutuu kotouttamisen edistämiseksi, esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen osallistumisesta. (TE-palvelut 2016.)

Kotoutumiskoulutus on tarkoitettu oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille kotoutumisen edistämiseksi ja toimimaan väylänä seuraaviin koulutuksiin tai työelämään. Pääasiassa kotoutumiskoulutus toimii työvoimakoulutuksena eli sen tarkoitus on tukea suuntautumista työmarkkinoille. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttajat pääsevät kotoutumiskoulutuksen opintojaksoille eli moduuleille. (Kotouttaminen.fi 2016b.) Moduuleita on paikkakunnasta riippuen 1–5 ja yksi moduuli kestää noin kolme kuukautta. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmaan kuuluu muun

muassa suomen tai ruotsin kieltä, viestintätaitoja, työelämä- ja yhteiskuntataitoja ja ohjausta. (Opetushallitus 2012.)

Tällä hetkellä Lahden alueella Hämeen työvoimatoimiston kotoutumiskoulutukset ovat ruuhkautuneet ja seuraavat vapaat kotoutumiskoulutuspaikat ovat vasta ensi vuoden puolella. Monet vastaanottokeskusten asiakkaat haluavat muuttaa isompaan kaupunkiin oleskeluluvan saatuaan, mutta samalla kotoutumiskoulutuksiin pääsy vaikeutuu. (Asplund 2016, A9.) Kolmannen sektorin tarjoamien palveluiden tarkoitus on paikata julkisen sektorin vajeita, kuten esimerkiksi Harjulan Settlementti ry tekee. Osa Minun Suomeni ja Minun Tulevaisuuteni osallistujista on oleskeluluvan saaneita maahanmuuttajia jotka odottavat kotoutumiskoulutuksiin pääsemistä. Hankkeet tarjoavat osallistujille hyvän alun kotoutumiselle koska kurssilla opiskellaan suomen kieltä ja kulttuuria, sekä tutustutaan muihin maahanmuuttajiin ja samalla laajennetaan maahanmuuttajien omaa verkostoa Lahdessa.

3 MAAHANMUUTTAJIEN OHJAUS

Ohjauksella tarkoitetaan ammatillista vuorovaikutusta ohjaajan ja ohjattavan välillä, jossa etsitään ja tutkitaan yhdessä ohjattavan kanssa hänen vahvuuksiaan, arvojaan ja tarpeitaan. Ohjaukseen kuuluu myös oikean tiedon välittäminen, vaihtoehtoisten suunnitelmien kertominen ja päätöksenteossa tukeminen. (Muotka & Koivumäki 2011, 99.) Maahanmuuttajat saavat kotoutumisen alussa paljon erilaista ohjausta eri toimijoilta. Työvoimatoimistosta, oppilaitoksista ja hankkeista maahanmuuttajat saavat muun muassa koulutushakuihin tai työhakuihin liittyvää ohjausta. Esimerkiksi Minun Tulevaisuuteni hankkeessa tarjotaan osallistujille yksilöohjausta, jossa pohditaan tulevaisuuden mahdollisia työ- ja koulutuspolkuja. Arjen asioissa tai muissa askarruttavissa asioissa maahanmuuttaja voi saada apua ja ohjausta sosiaalitoimistosta, maahanmuuttopalveluilta tai Lahden alueellisesta integraatiopisteestä Alipista. Usein myös maahanmuuttajien parissa toimivat ohjaajat toimivat kulttuuritulkkinä maahanmuuttajan ja kantaväestön välillä (Muotka ym. 2011, 99).

Kotoutuminen on monitahoinen prosessi, joka on jokaisella maahanmuuttajalla erilainen. Kotoutumista voidaan määritellä erilaisin tavoin kuten sijoittumisella työelämään tai tietyn kielitason saavuttamisella. Kotoutuminen on myös psykologinen prosessi ja jokaisella voi olla oma kokemus siitä milloin uusi kotimaa tuntuu kodilta. Ohjauksessa tämä voidaan huomioida ja parhaassa tapauksessa kotoutumiseen liittyviä asioita voidaan reflektoida. (Muotka ym. 2011, 101.) Kotoutumisaika on kolme vuotta ja tänä aikana kotoutumiskoulutus tulee suorittaa. Tämän jälkeen yhteiskunnan tarjoama kotouttaminen on suoritettu mutta usein kotoutuminen vielä jatkuu yksilöstä riippuen muutamia vuosia. Maahanmuuttajien keskimääräinen kotoutumisaika on noin 6-8 vuotta. (Ilmivalta 2016a.)

3.1 Ohjaajan edellytykset maahanmuuttajaryhmän ohjauksessa

Ohjaaja toimii yksilölle tai ryhmälle vuorovaikutuksen aloittajana. Erityisesti ryhmän alussa ohjaajan merkitys on suuri, kun ryhmän jäsenet ovat vielä toisilleen tuntemattomia. Ohjaajan täytyy ottaa muutamia asioita huomioon kun ohjaa toiminnallisia menetelmiä ryhmälle. Ryhmän jäsenistä riippuen ohjausta täytyy muuttaa kohderyhmälle sopivaksi.

Ohjaajan omakohtaisilla kokemuksilla on merkitystä kun ohjaa toiminnallisia harjoitteita muille. Oman kokemuksen kautta tiedostaa mitä tunteita harjoite saattaa synnyttää ja sitä kautta on helpompi havainnoida ryhmän jäseniä. (Aalto 2000, 137.) Itse valitsin ryhmäyttämiseen samankaltaisia harjoitteita, joita olen itse myös tehnyt. Osaa harjoitteista jouduin muuttamaan maahanmuuttajaryhmälle soveltuvaksi. Ohjauksen näkökulmasta ohjaaminen oli helpompaa ja varmempaa kun tiesin itse, mitä harjoitteissa tapahtuu ja kuinka ne toimivat.

Toiminnallisia harjoitteita ryhmälle toteuttaessa ohjaajan täytyy muun muassa osata kohdata omia tunteita, sietää kielteisiä tunteita, antaa tilaa toisten tunteille ja olla vakuuttava (mt.,139). Ohjaajana on tärkeää tunnistaa itsestään erilaisia tunteita koska niiden avulla on helpompi kohdata muiden osallistujien tunteita ja suhtautua niihin. Kielteisten tunteiden sietokykyä tarvitsee jokainen ohjaaja, koska toiminnallisia harjoitteita suorittaessa osallistujilta saattaa syntyä negatiivisia tunteita. Näitä mahdoli-

sia kielteisiä tunteita kannattaa pohdiskella ennen toiminnallisen tehtävän suorittamista. Itse mietin omien ryhmäytymiskertojen alussa miten perustelen suoritettavat tehtävät ja miten toimin jos joku kieltäytyy osallistumasta.

Oppimistilanteiden kannalta parhaimpia ovat tilanteet joissa osallistujilla syntyy kielteisiä tunteita. Silloin ohjaajana pystyn itse pohdiskelemaan oliko suoritettavassa toiminnassa tai ohjauksessa jotain puutetta tai mikä tilanteessa aiheutti kielteisiä tunteita. Kielteisten tunteiden lisäksi ohjaajan on hyväksyttävä osallistujien kaikki tunteet. Ohjaus tilanteissa ohjaajan täytyy olla rohkea, itsevarma ja vakuuttava. Omalla olemuksellaan vaikutetaan myös ryhmän ilmapiiriin ja turvallisuuden tunteeseen. Erietyisesti maahanmuuttajaryhmän kanssa toimiessa ohjaaminen korostuu, koska ryhmän välinen toimiminen tapahtuu ohjaajan avulla kielellisten haasteiden vuoksi. (Aalto 2000, 139).

Ohjaajalla on hyvä myös olla vuorovaikutustaitoja, joustokykyä, yllättävien tilanteiden hallintaa, tilannekomiikkaa ja ohjeistustaitoja. Erialaisten ihmisten kokoontuessa samaan tilaan tarvitaan vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaitoinen ohjaaja osaa havainnoida ryhmän osallistujien välisiä erimielisyyksiä sekä ratkoa niitä. Harjoitteiden suorittamiseen saattaa myös liittyä negatiivisia ja positiivisia tunteita, joiden vastaanottamista ohjaajan tulisi harjoitella, jotta palautetta osaisi ottaa vastaan. Vuorovaikutustaitoihin liittyy ryhmän havainnoimisen lisäksi kuuntelemisen taito. (mt., 140).

Ohjaajan olisi hyvä huomioida ryhmän erityistarpeet ohjauksen suhteen. Perussääntönä ohjauksessa on kohderyhmästä riippumatta etukäteen mietitty, selkeä ja yksinkertainen ohjeistus, joka annetaan kuuluvalla ja selkeällä äänellä. Katsekontaktin avulla saadaan osallistujien kyky kuunnella. Ohjeistuksen jälkeen on hyvä vielä varmistaa osallistujilta ymmärsivätkö he tehtävän. (mt., 141).

Maahanmuuttajat puhuvat suomea eritasoisesti, riippuen monesta tekijästä. Näitä tasoja kutsutaan kielitasoiksi. Tärkeää on tietää millä kielitasolla ohjattavat on, ennen varsinaisten toimintojen suunnittelua. Itse en ryhmäyttämiskertoja suunnitellessa ymmärtänyt kuinka paljon kielitasot vaikuttavat harjoituksiin joita voidaan toteuttaa. Kuitenkin ryhmäytymiskertojen aikana opin paljon mikä toimii kyseisellä ryhmällä ja mikä ei. Kielitasoja arvioidaan eurooppalaisen viitekehityksen mukaisesti. Taitotasoja

on kolme: A-, B- ja C -taso (Opetushallitus 2016). Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni osallistajat olivat kielitasoiltaan A1-B1 tasoilla (ks. liite 1). Tämä teki ohjauksesta haasteellista koska piti keskittyä erittäin paljon selkeään ja yksinkertaiseen ohjaukseen. Lisäksi ohjauksessa piti käyttää mahdollisimman paljon erilaisia tukimateriaaleja.

Ennen harjoitteiden toteuttamista olisi hyvä tehdä aikataulusuunnitelma, johon merkitsee kuinka paljon aikaa menee kuhunkin toiminnalliseen harjoitteeseen. Joihinkin harjoitteisiin on hyvä laittaa aikarajoite, jolloin saadaan pientä painetta tehtävän suorittamiseen (Aalto 2000,140). Huomasin ryhmäytymisessä, että aikarajoite ei toimi kyseisen maahanmuuttajaryhmän kanssa kielimuurien vuoksi. Alkuperäisten aikataulusuunnitelmien suhteen hyvä ohjaaja osaa olla tarpeen mukaan joustava ja tehdä nopeita ratkaisuja (mt.,140). Itse jouduin useasti suunnittelemaan aikataulut uudelleen ryhmäytymiskerroilla, koska aikaa kului harjoitteiden ohjeistamiseen. Jokaisella kerralla meni suunniteltua enemmän aikaa ja aina kaikkia tehtäviä ei keretty ryhmän kanssa toteuttamaan. Joustokykyyn liittyy myös yllättävien tilanteiden hallinta. Ohjaajalla täytyy olla rohkeutta tehdä nopeita päätöksiä ja toteuttaa niitä (mt., 140). Parilla ryhmäytymiskerralla kävi niin, että suunnitellulle ryhmäytymiskerralle ilmestyi uusia osallistujia. Näin ollen, jouduin suunnittelemaan nopeasti uudet toiminnot koska ryhmän rakenne muuttui. Ohjaajalla on hyvä olla huumorintajua ja tilannekomiikkaa, koska huumorilla on ryhmäyttävä vaikutus. Se vapauttaa ihmisen hermostoa ja tuottaa mielihyvää (mt., 140).

3.2 Selkokielen käyttäminen ohjauksessa

Selkokieli tarkoittaa helposti ymmärrettävää kieltä, joka on tarkoitettu ihmisille keillä on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä. Yleensä selkokielestä hyötyy kehitysvammaiset, maahanmuuttajat, muistisairaat tai vanhukset. Selkokielen tarve on kasvanut Suomessa jatkuvasti ja tällä hetkellä selkokieltä tarvitsee noin 10 % väestöstä. Selkokielestä puhutaan myös selkosuomi-nimellä. Selkokielen tavoitteena on tukea ihmisten oikeus saada tietoa ja kielellistä tukea. (Virtanen & Leskelä 2014.) Selkokieltä kannattaa käyttää maahanmuuttajien kanssa toimiessa, jos maahanmuuttajan suomen kielen taito on vielä heikko. Ohjaajalle suomen kielen puhuminen on help-

poa, mutta ohjaajan täytyy astua maahanmuuttajan tilalle ja ymmärtää, että pienillä muutoksilla omasta äidinkielestä saa yksinkertaisempaa.

Tärkeitä neuvoja selkokielen puhujalle on kuunnella toisen viestiä ja antaa aikaa. Keskustelu saattaa kestää pidempään, koska maahanmuuttajan täytyy muotoilla suomenkielistä puhetta. Äidinkielenään suomea puhuvan kannattaa käyttää sanoissa arkikieltä ja helppoja sanoja. Murteita ja slangia kannattaa välttää, koska ne eivät ole yleisiä ja kuulija ei välttämättä ymmärrä. Puheen rakenteessa kannattaa käyttää helppoja ja lyhyitä lauseita. (Selkokeskus 2016.) Esimerkiksi normaalissa ohjaustilanteessa ohjaaja saattaa sanoa: ”Otetaan ryhmiin jako ja mennään ryhmiin”. Itse ohjasin edellä mainitun esimerkin seuraavalla tavalla: ” Nyt tehdään ryhmät. Annan sulle numeron.” Tämän jälkeen ohjaaja osoittaa osallistujaa ja sanoo numeron. Sen jälkeen ohjaaja liikkuu siihen huoneen kohtaan mihin haluaa yhden ryhmän muodostuvan ja sanoo ”jos olet numero yksi, tule tänne.” Samalla ohjaaja näyttää sormilla numeron luvun ja ohjaa osallistujat oikeaan paikkaan. Tällä tavoin yhdistetään helppo suomen kieli ja samalla kehonkielellä tuetaan ohjausta.

Selkokieltä puhuessa on tärkeää puhua luonnollista ja autenttista kieltä. Hitaalla rytmillä kuitenkin niin, että puhe ei ole keinotekoisesti hidasta eikä luonnottomasti artikuloitua. (Selkokeskus 2016.) Itse pyrin ohjeistuksessa puhumaan hitaalla mutta innostavalla äänellä, samalla havainnoiden ryhmää ja toistaen mikäli siihen on tarvetta. Välillä toistaminen ei auta, silloin kannattaa yrittää selittää asia toisella tavalla. Ohjeistuksessa olen myös pyrkinyt käyttämään yleistä puhekieltä, jotta osallistujien puhekielen käyttö vahvistuisi.

Keskusteluissa on hyvä tietää, saako puhekumppanin kieltä korjata. Jos puhujaa ei ymmärrä, kannattaa varmistaa ymmärsikö asian oikein. Kielen alkuvaiheessa väärinymmärryksiä saattaa syntyä ja silloin on tärkeää korjata väärinymmärrykset. (Selkokeskus 2016.) Ohjatessani harjoitteina huomasin usein, että osa osallistujista ei ymmärtänyt täysin mitä tarkoitin, jolloin jouduin tarkentamaan selitystäni. Pelkkä selkokielen käyttäminen ei aina riitä, jolloin on hyvä käyttää puheen tukena esimerkiksi elekieltä tai kuvia (Selkokeskus 2016). Itse käytin puheen tukena valkotaulua, johon piirsin tai kirjoitin tekstiä havainnollistamaan harjoitetta. Tämä auttoi osallistujia ymmärtämään tehtävän tarkoituksen. Mielestäni kuitenkin piirtämistä ja kirjoittamista

vahvempi puheen tukikeino on oma elekieli. Elekieli yhdistettynä puheeseen auttaa havainnollistamaan mitä tapahtuu sekä samalla pystyy innostamaan osallistujia. Kommunikoinnissa on rohkeasti käytettävä elekieltä ja heittäytymistä, jotta saa asian selitettyä. Kuvien käytössä kannattaa myös harkita soveltuuko kuvat kohdehenkilöille. Esimerkiksi aikuisten maahanmuuttajien kanssa ei kannata käyttää kuvia, jotka on suunnattu lapsille. Itse pohdin yhtenä toiminnallisena harjoitteena kuvakorttien käyttämistä, jolla voitaisiin esimerkiksi selvittää osallistujien luonteenpiirteitä tai sen hetkistä mielitilaa. Lopulta en päätenyt käyttämään kuvakortteja koska yleensä kuvakortteihin liittyy purku, jossa selitetään miksi valitsi kyseisen kortin. Tämän ryhmän kanssa kuvakorttien purku ei olisi onnistunut koska kielitaidot eivät siihen riittäneet.

3.3 Kulttuuritietoisuus ohjauksessa

Kulttuuri on laaja käsite, jolla voidaan tarkoittaa kaikkia asioita jota ihmiset ovat oppineet historian aikana tekemään, arvostamaan ja uskomaan. Kulttuuri on tapa jolla ajatellaan, tunnetaan ja reagoidaan. Asiat jotka liittyvät kulttuuriin ovat opittuja yhteiskunnasta eivätkä siirry geenien mukana. (Alitolppa-Niitamo 1994, 18.) Kulttuuritietoisuus on tietoisuutta omista kulttuurin tavoista, ihanteista, normista ja asenteista (mt., 168). Kulttuuria voi olla ruoka jota syömme ja tapa jolla valmistamme sitä, vaatteet johon olemme tottuneet pukeutua, ajatukset joita meillä on elämästä ja kuolemasta tai naisen ja miehen rooleista. Kieli on myös osa kulttuuria jonka avulla ajattelemme ja ilmaisemme itseämme. (mt.,19.)

Yhteiskunnan sisällä voi olla alakulttuureita esimerkiksi etnisten taustojen perusteella kuten saamelais- ja romaanikulttuuri tai ikäkulttuureja kuten nuorisokulttuurit. Jokaisella perheellä voi myös olla oma kulttuuri ja tapa toimia. Kulttuuriin liittyviä asioita voi tiedostamattaan tai puolitetietoisesti omaksua. (mt., 19). Jokaisella kulttuurilla voi olla omat alakulttuurit, tämän vuoksi alakulttuureja täytyy avata enemmän jos kuulija ei ole samasta kulttuurista lähtöisin.

Kun useampi eri kulttuurin omaava ihminen on vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, käyttäytymisemme vaikuttaa vastapuolen reaktioon. Toinen ihminen voi tulkita asian eritavalla kun viestin lähettäjä on tarkoittanut. Yksilölliset kokemukset ja kulttuuri-

sidonnaiset tavat vaikuttavat siihen, millaisen merkityksen annamme toisen käyttäytymiselle. Vuorovaikutuksessa näkyy verbaalinen kommunikointi ja ei-verbaalinen kommunikointi. Tätä kutsutaan kommunikatiiviseksi käyttäytymiseksi. Ihmiset ovat oppineet sanojen merkityksen, äänenpainon ja eleiden tulkitsemisen omalle kulttuurille tavanomaisella tavalla. (Alitolppa-Niitamo 1994, 138.) Monikulttuurisuus tarkoittaa eri-kulttuureiden rinnakkaiseloa jonka ansiosta kulttuurit kohtaavat ja sitä kautta ihmiset voivat oppia uusia asioita toisten kulttuureista (Moninet 2015).

Kulttuurien välisessä kommunikatiivisessa käyttäytymisessä vastapuolten täytyy olla avoimia, suhtautua toiseen tasa-arvoisesti ja vilpittömästi (Alitolppa-Niitamo 1994, 138). Monikulttuurisessa ympäristössä toimivan ohjaajan täytyy tiedostaa omat kulttuureihin kohdistuvat ennakkoluulot ja stereotypiat ja kohdata toinen ihminen aidosti. Ohjaajan täytyy tietää miten kulttuurilliset tekijät ohjaavat käyttäytymistä, ajattelemista ja käsityksiään oikeasta ja väärästä. Ihmiset ketkä omaavat erilaisen kulttuuritaustan eivät ajattele ja käyttäydy samalla tavalla. (mt., 168.) Tämän vuoksi ohjauksen pitäisi olla myös kulttuurisensitiivistä, joka tarkoittaa herkkyyttä huomioida muiden kulttuurien erityispiirteitä (Mulari, Eischer & Uusitalo-Herttua 2012, 10).

Näkyviä kulttuurillisia eroja meidän ryhmässä oli muun muassa aikakäsitys (kellon mukaan eläminen), perheenkäsitys, ikä, uskonto ja auktoriteetin merkitys. Erityisesti aikakäsitys oli minulle ja osalle osallistujista erilainen. Tämä ei suoranaisesti näkynyt ryhmäyttämistilanteissa koska pitämäni tunnit sijoittuivat aina keskipäivälle. Mahdollisesti tulevaisuudessa ryhmäyttämisharjoitteita pitäessäni tiedän, että harjoitteita ei kannata suunnitella ensimmäiseksi toiminnoiksi jos mahdollista, koska osallistujat eivät yleensä tule sovittuna aikana paikalla. Näissä tilanteissa ohjaajan olisi hyvä kertoa osallistujille miksi ajoissa tuleminen on tärkeää ja mitä suomalaisessa kulttuurissa myöhässä olemisesta ajatellaan.

Kommunikaatiossa on erilaiset säännöt eri kulttuureissa jotka koskevat verbaalista ja ei-verbaalista viestintää. Esimerkiksi käteleminen voi vaihdella eri kulttuureissa. Suomessa miehet ja naiset kätelevät tavatessaan ensimmäistä kertaa, Vietnamissa mies kätelee siinä tapauksessa jos nainen ojentaa käden ensin ja eräässä Lähi-Idän maassa naiset ja miehet eivät kätele keskenään. Fyysinen kontakti myös koetaan eri kulttuureissa eri tavoilla. Esimerkiksi Thaimaassa ihmiset eivät koskettele toisiaan

julkisesti ja erityisesti päähän koskeminen on sosiaalinen loukkaus. (Alitolppa-Niitamo 1994, 144.) Monessa ryhmäytämisosopissa oli menetelmiä joissa joutuu fyysiseen kontaktiin toisen ihmisen kanssa. Vältin käyttämästä näitä harjoitteita koska ryhmä oli monikulttuurinen ja en tuntenut osallistujia tarpeeksi hyvin.

Muun ohjaustyön ohessa keskustelimme paljon kuinka erilaiset käsitykset esimerkiksi sukupuolirooleista, iästä ja auktoriteeteista voivat olla. Keskusteluiden kautta oma käsitys muiden kulttuureista kasvoi ja pystyin paremmin huomioimaan sen ohjauksessa. Samalla huomasin, että ymmärsin enemmän suomalaisesta kulttuurista kuin aikaisemmin. Esimerkiksi suomalaisessa koulukulttuurissa opettaja antaa avaimet oppimisprosessiin ja tukee oppimista. Opiskelijat itse tuottavat tietoa ja oppivat toisiltaan. Toisissa koulukulttuureissa opettaja on auktoriteetti, joka antaa tiedon oppilaille ja he vastaanottavat tiedon sellaisenaan. Opiskelijoiden kulttuuritausta vaikuttaa myös siihen miten he suhtautuvat ja näkevät opettajan tai ohjaajan. Tätä olisi mielestäni hyvä pohtia, koska välttämättä ohjaajan tai opettajan oma kulttuuritaustainen tapa ohjata ei toimi odotetulla tavalla kohderyhmän kanssa. Helpompi lähestymistapa olisi lähestyä toisen kulttuurin silmin ja lähteä sitä kautta suuntautumaan suomalaiseen tapaan ohjata.

4 RYHMÄYTTÄMINEN

Minun Suomi -hankkeessa alkoi uusi opintokurssi maaliskuussa 2016, johon tuli uusia opiskelijoita. Samoin Minun Tulevaisuuteni -hankkeen toiminta jatkui hiihtoloman jälkeen. Monet Minun Suomi -hankkeen osallistujista olivat myös Minun Tulevaisuuteni hankkeessa, joten ryhmien jäsenet tuli tutustuttaa toisiinsa. Ryhmäytämisen tarve nousi edellisen opiskelijaryhmän päätettyä toimintansa. Ennen hankkeiden opintokurssien alkua keskustelin suomen kielen opettajan ja hankkeiden suunnittelijan Anna-Leena Ilmivallan kanssa ryhmäytymiskertojen määrästä ja toteutumisaikatauluista. Päädyimme siihen, että ryhmäytymiskertoja toteutettaisiin kuusi ja ryhmäytymiskertoja olisi noin kerran viikossa. Ryhmäytymiskerrat sijoitettiin oppituntien välille ja usein ne sijoittuivat iltapäivälle. Jokainen ryhmäytymiskerta kesti noin 1–2 tuntia. Ryhmäytymiskertojen määrään ja aikatauluun vaikutti hankkeiden jo tehdyt aikatau-

lulliset suunnitelmat ja tämän vuoksi ryhmäytymiskertoja tuli hajaannuttaa useammalle päivälle. Ryhmäytymisjakso toteutettiin 14.3–10.4 välisellä ajalla. Ryhmäytymiskerrat suunnittelin aina edellisellä viikolla sen perusteella kuinka hyvin osallistujat puhuivat suomea, montako osallistujaa todennäköisesti pääsee paikalle ja kuinka edellisen kerran ryhmäytymiskerta oli sujunut. Oletusarvona oli, että osallistujat saapuvat oppitunneille normaalisti, jos eivät ole poissa esimerkiksi sairastapauksien vuoksi. Jouduin kuitenkin usein joustamaan suunnitelmissa, koska ryhmän jäsenissä tapahtui paljon muutoksia ryhmäytymisjakson aikana.

Ihmiset kuuluvat opintokurssissa ryhmään. Ryhmässä ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kommunikointi voi tapahtua kasvokkain tai virtuaalisesti. Ryhmän jäsenyys liittyy usein yhteisiin mielenkiinnon kohteisiin tai tarpeisiin. Ryhmään kuulumisen motiivit voivat vaihdella pelkästä informaation halusta yhdessä tekemiseen. Jäsenet vaikuttavat toisiinsa ja voivat hyötyä toisistaan. (Kauppila 2006, 85.) Ryhmän tunnusmerkkejä voi olla sen koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja johtajuus (Kopakkala 2011, 36). Toiminnan aikana ryhmän sisällä osallistujista alkaa nousta esiin erilaisia rooleja. Roolit syntyvät ryhmädynamiikasta ja vuorovaikutuksesta. Ryhmädynamiikaksi kutsutaan sitä osa-aluetta johon kuuluu ryhmän motiivit, tunteet, kiinnostukset, voimavarat ja jännite. Tämä dynamiikka kehittyy ryhmävaiheiden prosessissa. Ryhmädynamiikka lähtee liikkeelle erilaisista tunnetiloista, sosiaalisista ärsykkeistä ja ympäristöstä. Tämän tapahtumaketjun vaikutuksesta ryhmän jäsenille alkaa muodostua rooleja. Roolit pitävät huolta ryhmän päämäärien saavuttamisesta ja ylläpitävät koheesiota. (Kauppila 2006, 92.) Koheesioilla tarkoitetaan ryhmän kiintyvyyttä, eli miten tärkeä ryhmä on jäsenilleen (Järvinen, Tontti, Lindblom-Yläne, Niemelä & Päivänsalo 2009, 99).

Ryhmän jokaisella jäsenellä on roolinsa ryhmässä. Nämä roolit voivat muodostua eritavoilla esimerkiksi tehtävärooleilla, perherooleilla, yksilöllisillä rooleilla tai asenne-rooleilla (Kauppila 2009, 92–93). Yksilöt eivät voi itse valita rooliaan vaan ne muodostuvat vuorovaikutuksessa muiden ryhmän jäsenten kanssa. Muiden jäsenten odotukset vaikuttavat roolien muodostumiseen, mutta yksilö voi myös omalla toiminnalla vaikuttaa siihen mitä muut häneltä odottavat. (Järvinen ym. 2009, 90.) Ryhmässä näyttäytyi muutamia persoonia joista kerron enemmän havainnoissa.

Ryhmiä voidaan jakaa primaariryhmiin ja sekundaariryhmiin. Primaariryhmässä ryhmän jäsenet ovat aktiivisesti mukana ja paljon tekemisissä toistensa kanssa, tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi perheet. Sekundaariryhmässä jäsenet ovat jonkun tietyn tavoitteen saavuttamiseksi yhdessä ja ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Kauppila 2006, 86.) Toteutin ryhmäytymisen sekundaariryhmälle. Ryhmän jäsenet ovat saman tavoitteen vuoksi mukana hankkeessa. Ryhmälle on ominaista ryhmävaiheet. Ryhmävaiheet voidaan jakaa viiteen vaiheeseen. Nämä viisi vaihetta on muodostusvaihe, kuohuntavaihe, sopimisvaihe, hyvin toimiva ryhmä ja ryhmän lopettaminen (mt.,97–99). Näistä ryhmän vaiheista näkyi kaksi ensimmäistä vaihetta. Vaiheet olen tarkemmin avannut seuraavissa alaluvussa.

Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni ryhmissä oli yhteensä 28 osallistujaa. Heistä kymmenen oli miehiä ja 18 oli naisia. Kansallisuuksia oli yhteensä kymmenen ja ryhmässä puhuttiin yhdeksää eri äidinkieltä. Osallistujien lähtömaiden pääpaino oli Lähi-Idässä. Lisäksi osallistujia oli muun muassa Aasiasta ja Afrikasta. Ryhmän nuorin osallistuja oli 20 vuotta ja vanhin osallistuja oli 29 vuotta. Osallistujien keski-ikä oli noin 25 vuotta. Osallistujien määrä vaihteli ryhmäytymisjakson aikana, koska osa ryhmän jäsenistä siirtyi seuraaviin palveluihin ja tyhjille paikoille otettiin lisää osallistujia. Osa ryhmän jäsenistä tunsivat toisiaan entuudestaan ja osa oli tuntemattomia toisilleen.

Alaluvuissa kerron jokaisesta ryhmäytymiskerrasta. Jokaiseen ryhmäytymiskertaan olen kirjoittanut perustelut miksi valitsin kyseisen harjoitteen ja mitä sillä tavoiteltiin. Lisäksi kerron miten ryhmäytymiskerta sujui ja mitä huomioita tein. Useissa ryhmäytymisoppaissa suositellaan toteuttamaan ryhmäharjoitteiden jälkeen purku, jossa ryhmän jäsenet saavat keskustella tunteista ja kokemuksista joita harjoite synnytti. Purku voidaan jakaa kahteen osaan jossa ensimmäisessä osassa jäsenet puhuvat tunteistaan ja elämyksistään ja toisessa vaiheessa jäsenet voivat kertoa kuinka ryhmältä sujui harjoitteen suorittaminen (Aalto 2002, 26). Itse en lähtenyt toteuttamaan purkuja harjoitteiden jälkeen, koska ryhmän jäsenten kielitaito ei olisi riittänyt kertoamaan heidän tuntemuksistaan tai mielipiteistään. Alkuperäisessä suunnitelmassa ajattelin, että toteutan purun esimerkiksi kuvakorttien tai yksinkertaisesti mielipiteen kertomisella. Lopuksi tulikin tulokseen, että havainnoin ryhmää itse koska palaute jota

ei pystytty avaamaan ja käsittelemään ei ole hyödyksi ryhmän jäsenille eikä minulle ohjaajana.

Minun Tulevaisuuteni- ja Minun Suomi -hankkeisiin kuului sidosryhmiä joiden kanssa ryhmä toteutti myös toiminnallisia ja ryhmäyttäviä harjoitteita. Näitä ryhmäyttäviä tunteja piti Diakonialaitos Lahti (DILA) ja Jyränkölän Settlementti Heinolassa. Lahden Diakonialaitos järjesti maahanmuuttajaryhmälle ilmaisutaidontunnin. Tätä tuntia ohjeisti Diakonialaitoksen äidinkielen lehtori ja tunti oli mielestäni verrattavissa ryhmäyttäviin harjoitteisiin. Jyränkölän Settlementti piti ryhmälle draamapedagogiikkaa jota ohjasi draamapedagogi. Näillä muiden sidosryhmien tarjoamilla tunneilla lähinnä seurailin ja havainnoin ryhmää. Lisäksi avustin ohjeistuksessa, koska ryhmä oli minulle tuttu ja olin tottunut käyttämään heidän kanssaan selkosuomea. Omissa ryhmäyttämisharjoitteissa otin huomioon muiden järjestämät tunnit, niin että en tehnyt samoja menetelmiä uudestaan ryhmän kanssa enkä käyttänyt menetelmiä jotka eivät mielestäni toimineet kohderyhmän kanssa.

4.1 Ryhmäytymiskerrat 1–2

Ensimmäinen ryhmäytymiskerta pidettiin maanantaina 14.3.2016 Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni ensimmäisenä kurssipäivänä. Osallistujia oli 11 joista kahdeksan oli naisia ja kolme oli miehiä. Ensimmäiselle ryhmäytymiskerralle oli varattu kaksi tuntia aikaa ja toiminnot toteutettiin luokahuoneessa. Ensimmäisen ryhmäyttämiskerran teemana oli tutustuminen. Valitsin tutustumisharjoitteet ensimmäiseksi koska ne ovat yksi tärkeimmistä tekijöistä ryhmäyttämässä (Aalto 2002, 180). Näiden harjoitteiden avulla opiskelijat oppivat tuntemaan toisensa. Tutustumisharjoitteissa en mennyt nimeä tai perustietojen kyselemistä pidemmälle, koska ryhmän osallistujat näkivät toisensa ensimmäistä kertaa. Perustietojen kyselemisellä tarkoitan neutraalien tietojen kyselemistä jotka hyväksytään sellaisenaan, esimerkiksi nimi, ikä tai asuinpaikkakunta.

Ryhmäytymiskerroilla 1–4 ryhmä oli ensimmäisessä ryhmänvaiheessa, joka on muodostumisvaihe. Muodostumisvaiheessa ryhmän jäsenet ovat varovaisia toisiaan kohtaan ja tarkkailevat toisiaan (Kauppila 2006, 97). He ovat riippuvaisia ohjaajasta ja

hakevat hänestä apua tilanteisiin. Ryhmän jäsenet etsivät paikkaansa ryhmässä ja ensimmäiset jäsenten väliset roolit alkavat muodostua. Ryhmän sisäiset säännöt ja tehtävät alkavat hahmottua ja samalla ryhmän jäsenet etsivät hyväksyttävän käyttäytymisen rajoja. Ihmiset saattavat olla epävarmoja koska tilanne on heille uusi. Annetut tehtävät voidaan pyrkiä toteuttamaan yhdistelemällä osallistujien yksilösuorituksia. (Kauppila 2006, 49.)

Ensimmäisessä tehtävässä jokaiselle jaettiin paperit, jossa oli neutraaleja kysymyksiä. (ks. liite 1). Kysymykset käytiin ryhmän kanssa läpi, jotta jokainen ymmärsi kysymykset. Tämän jälkeen opiskelijat jaettiin pareihin ja yhden kolmen hengen ryhmään ohjaajan toimesta. Mielestäni tutustumisvaiheessa ohjaajan kannattaa tehdä pareihin jako, jolla mahdollistettaisiin uusiin ihmisiin tutustuminen. Parien jakamisen voi toteuttaa monella eri tavalla, mutta tässä tapauksessa jako toteutettiin valitsemalla parit heidän kielitasonsa mukaisesti. Kun parit oli jaettu ja jokaiselle opiskelijalla oli paperi kysymyksistä, opiskelijat aloittivat toistensa haastattelemisen. Opiskelijoita ohjeistettiin myös kirjoittamaan parin vastaukset ylös, koska jälkikäteen niitä olisi hankala muistaa. Haastattelemiseen annettiin aikaa noin 15 minuuttia. Haastatteluiden jälkeen annettiin tehtäväksi kertoa muille osallistujille omasta parista kolme asiaa. Kun kaikki olivat kertoneet omasta parista kolme asiaa muille, ryhmän kanssa muisteltiin vielä yhdessä mitä kenestäkin kerrottiin.

Seuraavassa tehtävässä osallistujille jaettiin paperi jossa oli ruudukko. Jokaisessa ruudukossa oli kuvaus ihmisestä (ks. liite 1). Ennen tehtävän suorittamista kävimme ryhmän kanssa jokaisen ruudun läpi. Miten suomeksi voit kysyä ruudukossa olevaa asiaa ja kuinka voit vastata siihen. Tällä luotiin opiskelijoille turvallinen olo lähteä suorittamaan tehtävää. Osallistujien tehtävänä oli kerätä ruudukkoihin toisten osallistujien nimiä sen mukaan miten kukakin kuvaukseen sopii. Yhteen kuvaukseen eli ruudukkoon sai laittaa yhden ihmisen nimen ja jokaisessa ruudukossa täytyi olla eri ihmisen nimi. Tällä tavoin saatiin opiskelijat kyselemään mahdollisimman monelta osallistujalta asioita ja samalla myös tutustumaan muihin osallistujiin.

Ensimmäiseltä päivältä suurin huomio oli ajankäyttö. Tehtäviin kului paljon suunniteltua enemmän aikaa. Tehtävät eivät olleet vaikeita suorittaa, mutta koska kyseessä on maahanmuuttajaryhmä, ohjeiden antamiseen täytyi käyttää aikaa, jotta jokainen

ymmärsi tehtävänannon. Tehtävänannon lisäksi jokaisen täytyy ymmärtää tehtävän sisältö, esimerkiksi kysymykset ja miten niihin vastataan. Näin myös varmistetaan se, että jokainen on tehtävän lähtötilanteessa samalla tasolla eikä osallistujien välille tule tasa-arvottomuutta kielitasojen vuoksi. Toisena huomiona tein sen, että osallistujien leikilliseen kiusaamiseen täytyy kiinnittää huomiota. Leikillisellä kiusaamisella tarkoitan sitä, kun joku osallistujista sanoo lauseen suomeksi väärin ja muut osallistujat nauravat leikillisesti. Tilanteita pitää huomioida niin, että jokainen uskaltaa sanoa ja puhua luokassa ilman pelkoa siitä, että tulee naurunalaiseksi.

Toinen ryhmäytymiskerta pidettiin 4.4.2016 ja silloin tehtävä oli luoda ryhmälle säännöt. Sääntöjen avulla luodaan ryhmälle turvallisuuden tunnetta sekä yhteiset pelisäännöt miten ryhmässä toimitaan. Tällä kerralla osallistujia oli yhteensä 12 joista yhdeksän oli naisia ja kolme oli miehiä. Ryhmäytymiskerta toteutettiin luokkahuoneessa ja ryhmäytymiskertaan oli varattu aikaa noin yksi tunti.

Ensimmäiseksi jaoin osallistujat kahteen ryhmään. Ryhmiin jako perustui kielelliseen osaamiseen. Englantia puhuvista tuli yksi ryhmä ja suomea puhuvista tuli toinen ryhmä. Molemmille ryhmille tehtiin omat pöytäryhmät luokassa ja molemmille ryhmille jaettiin isot a3 paperiarkit ja erivärisiä tusseja. Ennen tehtävän ohjeistamista juttelin osallistujien kanssa siitä, mitä sana ”säännöt” tarkoittaa. Missä on sääntöjä ja millaisia sääntöjä esimerkiksi urheilujoukkueella, lentokentällä tai taloyhtiöllä voi olla. Tämän jälkeen kun olin varmistunut, että jokainen ymmärsi mitä termi säännöt tarkoittaa ja mikä merkitys niillä on, kerroin tehtävänannon. Molempien ryhmien tehtävänä oli kirjoittaa kolme sääntöä mitä meidän ryhmässä ei saa tehdä ja kolme sääntöä mitä meidän ryhmässä saa tehdä. Englantia puhuva ryhmä sai puhua englantia ja toinen ryhmä puhui suomea. Tehtävän ensimmäiseen osaan varattiin aikaa noin puoli tuntia. Tällä välin kiertelin ryhmässä auttamassa sääntöjen sanallistamisessa mutta en puuttunut sääntöjen rakentamiseen.

Puolen tunnin jälkeen kun ryhmät olivat toteuttaneet tehtävänannon, kävimme osallistujien kanssa yhdessä läpi molempien ryhmien tuottamat säännöt. Tämän jälkeen kirjoitimme molempien ryhmien tuottamia sääntöjä yhdelle isolle värilliselle kartongille. Jokainen sai sääntöjen jälkeen kirjoittaa oman allekirjoituksen kartonkiin joka teh-

tiin sääntöjen noudattamisen merkiksi. Säännöt laitettiin luokan seinälle muistuttamaan yhteisistä pelisäännöistä.

Ryhmäytymiskerran jälkeen tein taas huomion, että aikaa olisi saanut olla enemmän toteuttamiseen. Osalle osallistujista sääntöjen tekeminen ei ollut helppoa koska ei ollut koskaan aikaisemmin tehnyt itse sääntöjä. Kielitasoltaan tehtävä oli liian haasteellinen ja olisi sopinut paremmin ryhmän kanssa, jossa suomen kielen taso olisi ollut parempi. Ryhmän sääntöjen tekeminen olisi voitu myöskin linkittää suomen kielen opetukseen kun aiheena olisi ollut käskyt ja ehdotukset. Lopussa kävimme ryhmän kanssa läpi mitä tapahtuu jos joku ei noudata sääntöjä. Tämä kuitenkin oli liian haasteellinen joten sanktioiden pohtiminen jäi vähemmällä. Tehtävän toteuttamiseen olisi siis tarvittu enemmän aikaa ja suomen kielen osaamista osallistujilta, jotta tehtävän toteuttaminen olisi onnistunut paremmin.

4.2 Ryhmäytymiskerrat 3–4

Kolmannella ryhmäytymiskerralla 6.4.2016 tavoitteena oli saada osallistujat tutustumaan keskenään sekä harjoittelemaan ryhmätyöskentelytaitoja. Ryhmätyöskentelyssä tarvitaan sosiaalisen kanssakäymisen perustaitoja joita mielestäni on hyvä harjoitella. Tärkeimpinä taitoina pidän oman vuoron odottamista, muiden puheenvuorojen kuuntelemista ja keskustelutaitoja (Kauppila 2006, 127). Nämä ryhmätyöskentelyharjoitteet tukevat myös opetustilanteissa toimimista. Lidermannin, DeRisn ja Mueser (1989) mukaan sosiaalisten taitojen puute voi johtua muun muassa ympäristön stressitekijöistä, kuten esimerkiksi traumaattisista kokemuksista jotka aiheuttavat ihmissuhteista vetäytymistä. Tämä voi aiheuttaa sen, että sosiaaliset taidot jäävät puutteelliseksi. Sosiaalisten taitojen puute voi myös johtua ympäristössä tapahtuneista muutoksista, jolloin ihmiset eivät ole saaneet vahvistusta omaan käyttäytymiseen mikä on hyväksyttyä ja mikä ei. (Kauppila 2006, 129–130). Ryhmätyöskentelytaitojen puute saattaa myös johtua siitä, että osallistujien kotimaan koulukulttuurissa ei ole ollut tapana toimia ja opiskella ryhmässä.

Kolmannella kerralla osallistujia oli paikalla 18 joista 5 oli miehiä ja 13 oli naisia. Mukana oli myös kaksi uutta osallistujaa, jonka vuoksi otin ryhmäytymiseen mukaan tu-

tustumisharjoituksen. Uudet osallistujat puhuivat englantia mutta eivät suomea, joten ohjeistin tehtävät selkosuomeksi ja englanniksi. Kehonkielellä ja esimerkeillä tuin ohjeistusta. Tällä kerralla oli varattu aikaa 1,5 tuntia ja tehtävät suoritettiin luokkahuoneessa.

Ensimmäisessä tehtävässä sijoitin opiskelijat istumaan ringissä niin, että jokainen näki toisensa. Jokainen osallistuja heitti kahta noppaa vuorollaan ja kertoi ääneen mikä yhteisluku nopista tulee. Tämän noppaluvun perusteella osallistuja kertoi itsestään niin monta asiaa kun noppien yhteissumma näytti. Itsestään sai kertoa suomeksi tai englanniksi. Mikäli osallistuja ei keksinyt tarpeeksi asioita itsestään, kyselin osallistujasta lisää tietoa kysymyksillä.

Toisessa tehtävässä muodostin pöydistä viisi ryhmää ja jaoin osallistujat neljän ja viiden hengen ryhmiin. Ryhmiin jakaminen tapahtui sen perusteella kuinka hyvin osallistuja puhui suomea tai englantia, niin että jokaisella oli ryhmä missä pystyi kommunikoida. Jokaiseen pöytäryhmään jaettiin a4-paperi ja kynä. Osallistujat istuivat kasvotusten oman ryhmän kanssa. Ensimmäiseksi piirsin taulukon valkotaululle, jonka ryhmät piirsivät a4-paperille. Seuraavaksi sanoin kirjaimen ja piirsin sen taululle, esimerkiksi A -kirjan. Kirjaimen jälkeen sanoin aiheen esimerkiksi kaupungit ja ryhmäläisten tuli miettiä A-kirjaimella alkavia kaupunkeja ja kirjata ne paperiin. Annoin tehtävään aikarajaksi n. 2 minuuttia jonka jälkeen huusin ”stop!”. Tämän jälkeen osallistujien tuli laskea kynät kädestä. Sen jälkeen käytiin läpi kuinka monta kaupunkia kukin ryhmä keksi ja kuinka moni niistä meni oikein. Tämän jälkeen pisteet jaettiin ryhmien kesken niin, että ryhmä jolla oli eniten oikeita vastauksia (A-kirjaimella alkavia kaupunkeja) sai viisi pistettä. Toiseksi eniten oikeita vastauksia saanut ryhmä sai kolme pistettä ja kolmanneksi eniten oikeita vastauksia keksinyt ryhmä sai yhden pisteen. Kirjaimia ja aiheita oli viisi. Osallistujat saivat ehdottaa kirjaimet ja minä valitsin ennakoita valitut aiheet. Vastaukset sai kirjoittaa suomeksi tai englanniksi.

Mielestäni ensimmäinen noppatehtävä sujui hyvin. Noppien heittäminen toi jännityksen kun kukaan ei tiennyt joutuuko kertomaan itsestään yhden asian vai 12 asiaa. Osallistujilla oli hauskaa ja selvästi heidän välille oli syntynyt ryhmän omaa huumoria. Nauru ei kohdistunut kehenkään osallistujaan, vaan enemmänkin naurettiin noppien antamille luvuille. Huomasin myös, että hiljaisemmat osallistujat rohkenivat vähän

enemmän puhumaan ja olisivat halunneet kertoa enemmän itsestään kuin nopan antaman luvun perusteella. Mikäli joku innostui puhumaan, annoin hänen puhua niin paljon kun halusi. Tällä tavoin halusin vahvistaa sitä, että jokainen sai kertoa itsestään myös enemmän jos halusi. Uskon, että hiljaisemmat osallistujat saivat itsevarmuutta kun huomasivat, että pystyivät puhumaan enemmän suomea kuin esimerkiksi uudet opiskelijat.

Viimeisin tehtävä onnistui hyvin, mutta tehtävän antamisessa täytyi kiinnittää huomiota selkosuomen puhumiseen sekä näyttämällä konkreettisesti ja hitaasti mitä tehdään. Harjoituskierros olisi ollut hyvä, jotta olisin huomannut ymmärsivätkö osallistujat varmasti tehtävänannon. Ryhmille olisi myös pitänyt antaa alusta asti tarpeeksi aikaa pohtia vastauksia koska vastauksien kirjaaminen kesti odotettua kauemmin. Tehtävän aikana joustin ajan suhteen koska huomasin ensimmäisellä kierroksella, että annettu aika ei riittänyt. Jokaisen kierroksen alussa olisi myös voinut varmistaa, että jokainen ymmärsi aiheen, koska aiheiden ymmärtämisessä oli myös hankaluutta. Kuitenkin osallistujat pitivät leikkimäisestä kisasta vaikka tehtävä oli aluksi hieman vaikea ymmärtää.

Tälläkin kerralla aikaa olisi voinut olla enemmän harjoitusten tekemiseen. Ison ryhmän ohjaaminen oli haasteellista, koska jouduin kääntämään kaiken suomeksi ja englanniksi sekä samalla huolehtimaan, että asiat sujuvat suunnilleen suunnitellulla tavalla. Toimintojen suunnittelu oli haasteellista, koska osallistujien määrää ei voinut tietää suunniteltaessa. Tällä kerralla sain vasta aamulla tiedon, että ryhmään saapuu kaksi uutta osallistujaa, jonka vuoksi toiminta piti suunnitella uudestaan. Ison osallistujamäärän vuoksi olisin myös mielelläni ottanut isomman ryhmätyöskentelytilan, mikäli olisin tiennyt ryhmän koon etukäteen. Tästä ryhmäytymiskerrasta opin, että suunnitelmat täytyy olla väljiä, jotta niitä pystyy muokkaamaan tilanteen vaatiessa kohderyhmälle paremmin sopivaksi. Lisäksi huomasin, että aikaa kuuluu paljon enemmän jos ohjaajan täytyy käyttää kahta kieltä ohjauksessa.

Neljännellä kerralla 18.4.2016 osallistujia oli 18, joista seitsemän oli miehiä ja 11 naisia. Ryhmään oli tullut viisi uutta osallistujaa. Uudet osallistujat eivät puhuneet suomea eivätkä englantia. Meille oli varattu uusille osallistujille koko päiväksi tulkki, jota pystyin hyödyntämään myös ryhmäyttämistunnilla. Uusien osallistujien vuoksi päätin

pitää ryhmäytymiskerralla tutustumista. Tälle kerralle oli varattu aikaa noin tunti, joka venyi puoleentoista tuntiin. Olin varannut ison luokkatilan koska edellisellä kerralla luokkahuone oli jäänyt pieneksi suuren osallistujamäärän vuoksi.

Ensimmäiseksi tehtäväksi valitsin helpon tehtävän, jonka jokainen pystyi tekemään kielellisistä eroista huolimatta. Osallistujat saivat a4-paperin ja kynän ja ohjeistin heidät istumaan isoon pöytäryhmään niin, että jokainen näki toisensa. Tehtävänä oli piirtää pöydän alla oma lempieläin sillä kädellä millä ei yleensä kirjoita tai piirrä. Esimerkiksi oikeakätiset piirsivät vasemmalla kädellä ja vasenkätiset piirsivät oikealla kädellä. Tehtävän suorittamiseen oli varattu aikaa viisi minuuttia. Viiden minuutin jälkeen jokainen nosti paperin pöydän päälle ja kirjoitti oman nimen paperiin. Tämän jälkeen jokainen otti oikealla puolella istuvasta ihmisestä itselleen parin. Vuorotellen parit nousivat ylös ja esittelivät parinsa ja hänen lempieläimen. Jos pari ei saanut piirroksista selvää, hänen tehtävänä oli arvata, mikä eläin oli kyseessä. Mikäli pari ei arvannut oikein sai muut osallistujat arvata. Tarpeen vaatiessa tulkkin englanniksi tai käänsin selkosuomeksi. Kierroksen jälkeen kerrattiin vielä jokaisen nimi ja lempieläin.

Seuraavaksi tehtäväksi valitsin nimibingon. Jokainen sai a4-paperin ja kynän. Piirsin malliksi 8x8 ruudukon paperille ja osallistujat tekivät samanlaisen ruudukon omaan paperiin. Sen jälkeen näytin esimerkillä, että jokainen täyttää ruudukkoihin toisten osallistujien nimiä. Jokaiseen ruudukkoon tuli eri osallistujan nimi. Tämän jälkeen osallistujat saivat täyttää omat ruudukot nimillä. Mikäli he eivät muistaneet tarpeeksi nimiä, he kyselivät toisiltaan. Sen jälkeen kun kaikilla oli nimet ruudukoissa pääsimme aloittamaan nimibingon. Kertasin bingon säännöt osallistujille koska bingo ei ollut tuttu peli. Näytin esimerkkinä, että sanoin jonkun osallistujan nimen jonka jälkeen laitoin nimen päälle rastin. Käytin apuna omaa bingopaperiani. Kerroin, että peli jatkuu niin kauan kunnes joku on saanut muodostettua pysty- tai vaakasuoran tai suoran joka kulkee kulmasta kulmaan. Jos joku sai edelle mainitun suoran viivan tuli hänen huutaa, BINGO! Jos rastitut nimet olivat oikein, hän voitti pelin. Peliä jatkettiin niin kauan, että viisi voittajaa oli löytynyt.

Tämä kerta onnistui hyvin. Osallistujilla oli hauskaa ja he jaksoivat keskittyä tehtäviin. Tehtävissä käytettiin tulkkia joka hidasti tehtävien suorittamista mutta oli pakollinen, jotta jokainen osallistuja ymmärsi tehtävät. Tämän vuoksi suunniteltu tunti venyi

suunniteltua pidemmäksi. Ryhmäytymisen ajankohta oli hyvä, koska ryhmä lähti ilta-päivällä retkelle.

Aikana jolloin toteutin ryhmäyttämisharjoitteita maahanmuuttajaryhmälle, ryhmä pysyi kauan muodostumisvaiheessa. Tämä johtui siitä, että ryhmän sisällä olevien jäsenten vaihtuvuus oli suuri. Osallistujia siirtyi nopeasti muiden palveluiden piiriin ja toisaalta meidän ryhmään tuli jatkuvasti uusia ihmisiä. Kuitenkin viiden ryhmäytymiskerran jälkeen ryhmässä alkoi näkymään kuohuntavaiheen ilmiöitä.

4.3 Ryhmäytymiskerrat 5–6

Ryhmäytymiskertojen 5–6 aikana ryhmään ei enää tullut uusia osallistujia jonka vuoksi luulen että ryhmässä alkoi esiintyä kuohuntavaiheen ilmiöitä. Kuohuntavaiheessa ryhmän jäsenten välille voi syntyä konfliktitilanteita. He voivat vastustaa ohjaajaa tai ohjaajalta saatuja tehtäviä. Useasti tehtäviin ei päästä käsiksi koska ryhmä vastustaa tehtävää ja sen vaatimuksia. Ryhmässä voi syntyä alaryhmiä ja ryhmälle omia toimintatapoja. Jäsenille alkaa muodostua ryhmässä omat roolit. (Kopakkala 2011, 50.)

Ryhmäytymisjaksolla kuohuntavaihe näkyi osana hankkeen toimintojen vastustamista ja kyseenalaistamista. Asioita ja tehtäviä jouduttiin kertaamaan useaan kertaan, jotta kaikki varmasti ymmärsi miksi asioita tehdään. Tehtävien vastustamiseen saattoi liittyä kielimuuri tai se saattoi johtua kuohuntavaiheesta. Ryhmän jäsenille syntyi myös omia toimintatapoja, esimerkiksi muutama ryhmän jäsen saattoi lähteä kesken opiskelupäivän, jos jokin hankkeen toiminnoista ei kiinnostanut. Ryhmästä alkoi myös korostua erilaiset persoonat, vahvoja ja äänekkäitä persoonia, sekä hiljaisempia ja vetäytyviä persoonia. Ryhmäytymisjakson pituuden vuoksi ja osallistujien vaihtuvuuden takia ryhmäytymisvaiheissa näkyi muodostumisvaihe ja kuohuntavaihe.

Viidennellä tutustumiskerralla 25.4.2016 osallistujia oli 15, joista kahdeksan oli naisia ja seitsemän oli miehiä. Paikalla oli myös tulkki uusille osallistujille. Alkuperäisen suunnitelman mukaan minulla oli aikaa ryhmäytymisharjoituksiin tunti, mutta koska edellinen tunti oli venynyt, ryhmäytymiskertaan jäi vain puoli tuntia aikaa. Lyhyen

ajan vuoksi päädyin toteuttamaan Kahoot-tietovisakyselyn. Toiminnallinen harjoite ei olisi onnistunut, koska ensiksi olisi täytynyt tehdä lämmittelytehtävä. Kahoot-tietovisakysely on internetin ja puhelimien välityksellä toimiva tietovisasovellus, joka auttaa opiskelijoita oppimaan luovuuden ja pelin kautta (KAHOOT! 2016). Ennen ryhmäytymiskertaa olin tehnyt Kahoot-sovelluksella valmiiksi 10 tietovisakysymystä Suomesta ja jokaiseen kysymykseen vastausvaihtoehdot (ks. liite 2).

Ryhmäytymiskerta pidettiin luokahuoneessa josta löytyi projektori. Tämän avulla pystyin heijastamaan tietokoneen näytön luokan seinälle. Ennen Kahoot-tietovisan aloittamista jaoin osallistujat viiteen joukkueeseen. Joukkueisiin jakaminen tapahtui kolmeen jakamisella niin, että ensimmäinen osallistuja sanoi yksi, seuraava osallistuja sanoi kaksi, ja niin edelleen kunnes jokainen oli sanonut numeron. Numeron perusteella osallistujat jakautuivat kolmen hengen joukkueisiin. Sen jälkeen jokainen joukkue kerääntyi yhden pöytäryhmän ympärille. Jokainen joukkue otti yhden puhelimen pöydälle pelin pelaamista varten. Tämän jälkeen kirjoitin taululle osoitteen Kahoot.it johon jokainen joukkue meni puhelimella. Tämän jälkeen kun olin varmistanut, että jokainen joukkue on löytänyt oikea sivuston, annoin Kahoot -koodin jonka he syöttivät hakukenttään. Koodin syöttämisen jälkeen joukkueet saivat keksiä joukkueelleen nimen. Joukkueen nimet ilmestyivät tietokoneen näytölle sitä mukaan kun joukkueet olivat syöttäneet ne Kahoot-ohjelmaan.

Tämän jälkeen kerroin tietovisan säännöt. Seinälle heijastui kysymys joka liittyi Suomalaiseen kulttuuriin tai Suomen maantietoon. Kysymyksen alapuolelle tuli vastausvaihtoehdot joista yksi oli oikea. Jokaisen vastausvaihtoehdon vasemmalla puolella oli kuvio. Nämä samat kuviot ilmestyvät myös joukkueiden puhelimiin. Joukkue valitsi yhdessä heidän mielestään oikean vastausvaihtoehdon jonka jälkeen he painoivat puhelimella vastausvaihtoehtoa kuvaavan kuvion. Joukkueiden valittua vastausvaihtoehdot, seinälle heijastui oikea vastaus sekä tiedot siitä kuinka moni joukkue oli vastannut oikein ja mitä muita vastausvaihtoehtoja oli valittu. Jokaisella kysymyksellä oli aikarajoitus, jonka sisällä oikea vastausvaihtoehto täytyi valita. Mikäli aikarajoituksen sisällä joukkue ei saanut päätöstä tehtyä he jäivät ilman pisteitä. Jokaisen kysymyksen jälkeen taululle heijastui tilastot siitä mikä joukkue oli johdossa.

Tehtävä harjoitti osallistujien suullista kommunikaatiota ja tutustutti vanhoja ja uusia osallistujia keskenään. Kahoot-kyselyllä harjoiteltiin myös ryhmässä toimimista, joka oli ilmennyt haasteelliseksi ryhmälle. Kahoot-kyselyn kysymykset olivat helppoja osallistujille, joten mahdollisella seuraavalla kerralla kysymyksistä voi tehdä vaikeampia. Tehtävä voitaisiin myös toteuttaa niin, että osallistujat keksivät joukkueissa kysymykset jonka jälkeen ohjaaja siirtää ne Kahoot-pohjaan. Tällä osallistettaisiin osallistujat mukaan toimintaan. Tämä vaatisi osallistujilta suomen kielen taitoa ja joukkueet pitäisi muodostaa kielitasojen mukaisesti.

Ryhmältä saadun palautteen mukaan Kahoot-sovellus oli mieluinen ja sen toteuttamista toivottiin myöhemmin uudestaan. Tunnin jälkeen siirryin ryhmän kanssa toiseen oppilaitokseen. Matkan varrella huomasin, että kaksi meidän osallistujaa käveli käsi-kynkässä ja he juttelivat toisilleen. Toinen osallistuja puhui vähän suomea ja toinen osallistuja puhui englantia. Kumpikin jutteli eri aiheesta eivätkä he ymmärtäneet toisiansa mutta silti iloinen nauru täytti keskustelun. Ehkä jonkinlainen ystävystyminen ja rentoutuminen oli tapahtunut edellisellä tunnilla, joka oli saanut osallistujat rentoutumaan toistensa seurassa.

Kuudennella ryhmäytymiskerralla maanantaina 9.5.2016 osallistujia oli 18, joista kymmenen oli naisia ja kahdeksan oli miehiä. Ryhmäytymiseen aikaa oli varattu 45 minuuttia. Osallistujien lisäksi luokassa oli tulkki. Tälle kerralla oli varattu iso luokahuone, jossa oli enemmän tilaa toteuttaa toiminnallista tehtävää. Viimeisellä ryhmäytymiskerralle olin valinnut aiheeksi positiivisen palautteen antamisen muille. Ensimmäiseksi jaoin kaikille a4-paperin jossa oli erilaisia positiivisia adjektiivejä. Tämän jälkeen huomasin, että adjektiivit olivat kaikille uusia eivätkä he ymmärtäneet adjektiivien merkitystä. Jouduin siis aloittamaan tehtävän niin, että kävimme kaikki adjektiivit läpi mitä ne tarkoittavat suomeksi ja mikä niiden vastakohta on. Tähän meni oletettua enemmän aikaa jonka vuoksi en kerennyt toteuttaa toiminnallista osuutta. Sovimme, että toiminnallinen tehtävä suoritetaan uudestaan paremmalla ajalla.

Kuohuntavaiheen jälkeen alkoi näkyä kolmas vaihe eli sopimisvaihe. Tämä vaihe näkyi vasta ryhmäytymisjakson loputtua. Tässä vaiheessa ryhmän jäsenet alkavat hyväksyä toistensa roolit ja ryhmän yhteishenki muodostuu. Ryhmän säännöt selkiytyvät ja se pyrkii yhteistoimintaan. Yhteistyö alkaa näkymään ja erilaisia tunteita hyväk-

syttään paremmin. Ristiriitoja pyritään sovittelemaan ja niitä pyritään sivuuttamaan. Jokaisen oma rooli on syntynyt ryhmässä. (Kauppila 2006, 98.) Ryhmässä sopimisvaihe näkyi konfliktitilanteiden loppumisella ja ryhmähengen parantumisella. Ryhmien sisäiset alaryhmät alkoivat sekoittumaan niin, että luokassa ihmiset istuivat sekaisin ja lounastauolla ihmiset istuivat sekalaisissa pöytäryhmissä. Ryhmän ilmapiiri muuttui positiivisemmaksi ja kiinteytyi.

Sopimisvaiheen jälkeen tulee neljäs vaihe eli hyvin toimiva ryhmä. Hyvin toimiva ryhmä on tehokas, luova ja tuottava. Ryhmä osaa itsenäisesti ratkoa ongelmatilanteita ja suunnata energia kaikkeen työskentelyyn. Ryhmän jäsenten yhteistyö sujuu ja toisten huomioon ottaminen on parantunut. Ryhmän myönteiset saavutukset alkavat motivoida ryhmää. (mt., 98–99). Mielestäni meidän ryhmässä hyvin toimivan ryhmän vaihetta ei näkynyt ryhmäytämisyksellä eikä sen loputtua. Se saattoi johtua monesta asiasta kuten ihmisten kielitaidon puutteesta, jolloin kommunikointi on erilaista. Neljännelle vaiheelle ei ehkä ollut tarpeeksi aikaa, koska opiskelujakson pituus (6kk) ei riittänyt. Lisäksi myös pohdin ryhmäläisten vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaidot ovat olleet heikkoja osalla ryhmän jäsenistä. Ne ovat ilmenneet kuuntelutaidon puutteena, oman vuoron odottamisena ja heikkoina ryhmätyöskentelytaitoina. Nämä ovat voineet vaikuttaa siihen, että ryhmä on jäänyt sopimisvaiheeseen eikä ole päässyt hyvin toimivaksi ryhmäksi.

4.4 Tutkimusmenetelmät

Laadullinen tutkimusmenetelmä on toimiva tapa kerätä tietoa kun tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Aineisto voidaan kerätä yksilö- tai ryhmähaastatteluilla, riippuen siitä minkälaista tietoa tarvitaan. Tietoa voidaan kerätä joko lomake- tai teemahaastattelulla. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.)

Aloittaessani opinnäytetyötä maaliskuussa 2016 suunnitelmissa oli toteuttaa ryhmäytymiskertojen jälkeen lomakemallinen palautekysely ryhmän toiminnasta ja ryhmässä toteutetuista ryhmäytymisharjoitteista. Kyselylomaketutkimuksessa tutkija ei vaikuta olemuksellaan eikä läsnäolollaan vastauksiin. Kysymykset esitetään jokaiselle samassa muodossa eikä siihen pääse vaikuttamaan äänenpainot tai tauot sanojen vä-

lissä. Lomakekysely voidaan myös postittaa. (Valli 2001, 100.) Muutaman ryhmäytymiskerran jälkeen havaitsin, että ryhmän osallistujien vaihtuvuus on suuri. Osallistujista osa lähti kesken kurssia toisiin palveluihin kuten kotoutumiskoulutuksiin ja toisaalta tyhjille opiskelijapaikoille otettiin uusia opiskelijoita. Opiskelijoiden lähdöt seuraaviin palveluihin tapahtuivat niin nopeasti, että palautteiden keruuta lomakkeen muodossa ei keretty toteuttamaan. Lomakekyselyä ei myöskään olisi voitu postittaa koska ryhmän jäsenten kielitaito ei olisi riittänyt kysymyksiin vastaamisiin. Ryhmäytymisharjoitteet aloitin maaliskuussa ja viimeisin harjoitteen pidin toukokuussa. Toukokuun viimeisen harjoitteen aikana ryhmä oli vaihtunut jo niin paljon, että paikalla oli enää muutama osallistuja ketkä olivat olleet maaliskuusta lähtien mukana ryhmässä. Ryhmän vaihtuvuuden vuoksi, palautteen keruu olisi ollut hankalaa koska osallistujat eivät olleet ryhmässä toiminnan alusta lähtien.

Toisena vaihtoehtona pidin teemahaastattelua jossa haastattelija pyrkii saamaan haastateltavasta esiin asioita jotka on etukäteen mietitty. Haastattelija huomioi, että kaikki etukäteen päätetyt teemat käydään läpi mutta järjestys ja laajuus voivat vaihdella. Kysymyksiä ei ole valmiiksi muotoiltu mutta jonkinlainen runko on suunniteltu. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–26.) Teemahaastattelun toteuttaminen ei myöskään olisi onnistunut ryhmällä koska haastattelun aihe on liian abstrakti eikä osallistujien kielitaidot riittäneet kertomaan ryhmän toiminnasta tai harjoitteista tarpeeksi laadullisesti. Osallistujat puhuivat yhdeksää eri äidinkieltä, joten tulkin palkkaaminen olisi tullut liian kalliiksi hankkeelle, joten haastattelun toteuttaminen tulkin kanssa ei myöskään onnistunut. Päädyin siihen, että omilla havainnoillani pystyn kertomaan ohjaajan näkökulmasta mikä onnistui kyseisellä ryhmällä ja mikä ei. Havainnoinnissa tutkija havainnoi oman roolinsa avulla tutkimaansa ongelmaa ja ilmiötä. Vuorovaikutus on kaksisuuntaista tutkijan ja tutkittavan välillä, joka heijastuu tutkimuksen prosessissa. Tämän prosessin avulla tutkija oppii tuntemaan tutkittavan yksilönä ja osana yhteisöä. Toisaalta voidaan sanoa, että tutkijalla on eräänlainen kaksoisrooli jossa hän on ihmisen roolissa ja tutkijan roolissa. (Grönfors 2001, 124–125.)

Heinäkuun alussa sain hyödyntää Minun Tulevaisuuteni -hankkeen osallistujille tarkoitettua puolistrukturoitua ryhmähaastattelua jossa kerättiin palautetta hankkeesta. Puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan sitä, että kysymykset ovat samoja kaikille mutta kysymyksiin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola ym. 2001, 26). Pai-

kalla oli vain yhden kieliryhmän tulkki, joka tulkkasi heitä keiden suomen kielen taso oli heikoin. Tämän vuoksi sain vain yhdeltä ryhmältä vastauksia kysymyksiin ryhmän toimivuudesta. Yritin toteuttaa samat kysymykset myös muille ryhmille, mutta kysymykset olivat liian vaikeita eivätkä osallistujat ymmärtäneet niiden merkitystä.

5 TUOTOS JA TULOKSET

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli ryhmäyttää monikulttuurinen maahanmuuttaryhmä toiminnallisilla harjoitteilla. Harjoitteiden ohella havainnoin ryhmää ja omaa ohjaustani. Arvioin omaa opinnäytetyöni tuloksia ja näiden harjoitteiden perusteella toteutin monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisen oppaan, jossa kerron hyväksi havaittuja ryhmäyttämisen menetelmiä. Alaluvuissa avaan oppaan sisältöä sekä kerron puolistrukturoidussa ryhmähaastattelussa saatujen osallistujien kommentteja ryhmästä. Havainnoiden kautta olen itse pohdiskellut ryhmäyttämisen onnistumista. Viimeisissä alaluvuissa olen antanut omalle työlleni kritiikkiä sekä ehdottanut kehittämissuhteita opinnäytetyölleni.

5.1 Maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisen -opas

Opinnäytetyöstäni syntyi maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisen opas (ks. liite 2), jonka Harjulan Settlementti ry. saa käyttöönsä. Oppaassa on ohjeita ja neuvoja mitä tarvitsee huomioida kun ohjaa monikulttuurista ryhmää. Oppaaseen on myös koottu toiminnallisia ryhmäyttäviä menetelmiä jota opinnäytetyön aikana toteutettiin maahanmuuttaryhmälle. Opasta voi hyödyntää Harjulan Settlementti ry:n henkilöstö tai kuka vaan kuka suunnittelee ryhmäyttämistä maahanmuuttajaryhmälle. Opasta on tarkoitus jatkojalostaa keräämällä sinne lisää toiminnallisia menetelmiä joita voi käyttää maahanmuuttajaryhmässä, jossa suomen kielen taito tarvitsee vielä kehitystä.

Oppaassa on sivulla kaksi kerrottu ja annettu vinkkejä miten voi ohjeistaa toimintaa selkosuomella. Lisäksi oppaaseen on kerätty muistilista ohjaajalle mitä tulee huomioida ennen ryhmäyttämiskertaa. Tämän jälkeen oppaaseen on kerätty ryhmänvai-

heet, joiden avulla ohjaaja voi peilata oman ryhmän vaiheita. Ryhmänvaiheiden jälkeen päästää ryhmäyttämisen menetelmien esimerkkeihin erilaisista tutustumismenetelmistä ryhmän lopettamisvaiheeseen.

5.2 Tutkimukselliset tuotokset ja havainnot

Osallistuin Minun Tulevaisuuteni -hankkeen osallistujille tarkoitettuun puolistrukturoituun ryhmähaastatteluun yhtenä haastattelijana, jossa kerättiin osallistujien mielipiteitä hankkeen toteutumisesta. Osallistujat olivat jaettu kolmeen eri ryhmään ja he kiersivät pöytäryhmiä läpi, joissa oli valmiit kysymykset. Jokaisessa ryhmässä oli noin 4–5 ihmistä ja vastauksia kirjasi yhteensä kolme eri haastattelijaa. Yhden ryhmän mukana liikkui tulkkiki, koska heidän kielitaidonsa oli heikoin. Puolisrukturoiduissa kysymyksissä oli kysymys ”Minkälaisena koit ryhmän?” ja ”Oliko ryhmästä apua?”. Enempää kysymyksiä en voinut toteuttaa koska aika oli rajallinen ja tilaisuus oli enemmän tarkoitettu varsinaisen hankkeen palautteelle. Ryhmän jäsenet olivat myös osittain vaihtuneita joten kaikki eivät olleet osallistuneet jokaiselle ryhmäyttämiskerralla. Suuremmalle osalle osallistujista ei ollut tulkkia jonka vuoksi en saanut heiltä vastauksia kaivattuun teemaan.

Palautteissa tuli ilmi, että osallistujat olivat löytäneet uusia ystäviä, joiden kanssa pidettiin yhteyttä myös vapaa-ajalla ja hankkeen toiminnan päättymisen jälkeen. Ryhmätyöskentelystä tuli myös palautetta joissa ilmeni, että työskentely muoto on uusi, mutta sitä kautta on tutustuttu uusiin ihmisiin. Suomen kielen puhumisen kynnyks oli myös madaltunut ja he olivat kokeneet, että apua on saatavilla ryhmän sisältä jos on tarvetta. Alla olevat kommentit ovat suoraan tulkin kääntämiä:

”Uusi asia, että tehdään ryhmässä. Nyt olemme ystäviä. Hyvä asia.” Mies 26v.

”Aluksi en uskaltanut puhua ja nyt kaikki on OK. Ryhmän jäsenet on auttanut tarvittaessa.” Mies 24v.

”Olen tutustunut uusiin ihmisiin.” Nainen 23v.

”Iso porukka, pidetään yhteyttä vapaa-ajalla ja Harjulan jälkeen.” Nainen 29v.

”On hyvä olla ryhmässä” Nainen 19v.

Harjoitteilla haluttiin saada osallistujien välille ystävyysuhteita, jotka ovat tärkeitä opinnoissa ja arkielämässä. Mielestäni ryhmässä oli positiivinen ilmapiiri, jossa jokainen uskalsi puhua ja olla luontevasta. Kaveruussuhteita syntyi osallistujien välille ja he pitivät yhteyttä myös vapaa-ajalla. Opiskelijat myös kertoivat, että he olivat juhlineet yhdessä erään osallistujan syntymäpäiviä ja he olivat yhdessä matkustaneet Tallinnaan. Ystävyysuhteet olivat jatkuneet myös silloin kun osa osallistujista oli jo lähtenyt hankkeen toiminnoista pois. Ryhmän jäsenet löysivät ystäviä eri maiden ja kulttuurien edustajista, joka mielestäni voi edesauttaa yhteiskuntaan integroitumista. Tavoitteiden toteutuminen näkyi ryhmähaastatteluissa saaduista palautteista. Palautteet eivät kuitenkaan antaneet kokonaiskuvaa, koska osaa ryhmän jäsenistä ei pystytty haastattelemaan niin, että he olisivat ymmärtäneet kysymyksen ja olisivat voineet vastata siihen omalla äidinkielellään.

Ryhmäyttämisen päätavoitteena oli luoda kurssille turvallinen oppimisilmapiiri, jossa on hyvä yhteishenki ja osallistujien on mukava olla. Turvallisessa ryhmässä jäsenet saavat esiin omat parhaat puolensa ja pystyvät kehittämään myös niitä piirteitä, joita on pitänyt kehittymättöminä. Ryhmän jäsenet voivat olla sellaisia kuin ovat pelkäämättä syrjintään, koska turvallisessa ryhmässä heikkoudet hyväksytään. Hyvässä ryhmässä jäsenten itsetunto vahvistuu ja jäsenet alkavat välittää ryhmän muista jäsenistä. Jokaisella ryhmän jäsenellä on oma persoonansa ja haavoittuvaisuutensa. Toiminnallisissa ryhmäyttävissä harjoitteissa pyritään pääsemään syvemmälle ryhmän turvallisuuden tasoilla kuitenkin niin, että ketään ei haavoiteta. (Aalto 2002, 8–9.) Ryhmän turvallisuuden asteikko voidaan jakaa kahdeksaan tasoon. Näiden tasojen nimet ovat pelkäävä ryhmä, turvaton ryhmä, tuntematon perusturvallinen ryhmä, tuttu turvallinen ryhmä, avoin ryhmä, heikkoutta hyväksyvä ryhmä, haavoittuvuutta salliva ryhmä ja armahtava ryhmä. Ryhmän jäsenten persoonien ulottuvuuksien ilmaiseminen on helpompaa mitä turvallisempi ryhmä on. (mt., 16–17.)

Toteutin ryhmäyttämisen tuntemattomalle perusturvalliselle ryhmälle, joka tarkoittaa sitä, että ryhmässä ei pelätä toisia ryhmän jäseniä, mutta itseilmaisuuksia on varovaista ja tunnustelevaa. Tällainen ryhmä on yleensä kokoontunut yhteen yhteisen päämäärän vuoksi, mutta ryhmän jäsenet eivät tunne toisiaan entuudestaan. Keskustelua käy-

dään asiatasolla ja mielipiteiden ja arvojen ilmaisemisessa ollaan vielä varovaisia. Ryhmäytämisen aikana ryhmä eteni turvallisuus asteikossa seuraavan vaiheeseen, tuttuun turvalliseen ryhmään. Tutussa turvallisessa ryhmässä jäsenet tuntevat jo toisiaan hieman. Jäsenet eivät koe oloaan uhatuksi kertomalla mielipiteitään tai näyttämällä tunteitaan. Tähän turvallisuuden asteikkoon pääsemiseksi ryhmä on tehnyt yhteistoiminta tai luottamusharjoituksia. (Aalto 2002, 16.)

Itse kuitenkin koen, että monikulttuurisessa maahanmuuttajaryhmässä täytyy olla kulttuurisensitiivinen erilaisten harjoitteiden toteuttamisessa. Kulttuurilliset erot ja kokemukset voivat olla niin erilaisia, että joku jäsen voi kokea jonkin asian kertomisen häpeällisenä kun taas toiselle ihmiselle se voi olla normaali asia. Harjoitteissa oleva fyysinen läheisyys voi myös olla joillekin epämiellyttävää kulttuuritaustan takia. Tämän vuoksi jätin harjoitteet pois, joissa täytyy olla fyysisessä kontaktissa. Kielitaidon ja kulttuurillisten eroavaisuuksien takia pyrin pitämään ryhmäytämisharjoitteet sellaisella tasolla, että kukaan ei loukkaantunut tai joutunut epämiellyttävään tilanteeseen. Tämä olisi voinut aiheuttaa ryhmän sisällä enemmän vahinkoa kuin hyötyä.

Ryhmän sisällä havaitsin erilaisia rooleja osallistujien välillä. Esimerkiksi asenneroolit kuvaavat ryhmän jäsenten käyttäytymistä ryhmässä, näitä rooleja voi olla esimerkiksi hauskuuttaja, auttaja tai vetäytyjä (Kauppila 2009, 93). Asenneroolit näkyivät selkeimmin ryhmässä, koska asenteen pystyy havainnoimaan ilman kielellistä osaamista, esimerkiksi kehonkielestä tai opiskelumotivaatiosta. Ryhmästä erottui muun muassa hauskuuttaja ja vetäytyjä. Hauskuuttajan roolissa oli muutama jäsen ryhmästä, kuitenkin niin, että eräs jäsenistä oli vahvimmin esillä kuin toiset. Hauskuuttaja halusi huomiota itselleen, sekä oli valmis heittäytymään erilaisiin tilanteisiin. Hauskuuttaja vahvisti ryhmän koheesiota ja oli hyväksi ryhmän yhteishengelle. Ryhmässä oli myös vetäytyjiä, jotka seurailivat muita vierestä. Vetäytyjät saattoivat näyttäytyä hiljaisia ryhmän jäseninä mutta pidemmän ajan päästä he myös uskaltoutuivat olla enemmän esillä. Toisaalta ryhmässä myös esiintyi rooleja jotka häiritsivät ryhmää. Näitä rooleja oli muun muassa huomion tavoittelija, keskeyttäjä, kilpailija, jarruttaja tai hyökkääjä. Uskon, että roolit näkyivät heikkojen vuorovaikutustaitojen vuoksi. Ryhmäytymisessä otin tämän huomioon ja tämän vuoksi jokaisessa ryhmäytämisharjoitteessa piilotoitteena oli vuorovaikutustaitojen harjoittaminen.

5.3 Tulosten luotettavuus

Oppimisprosessissa on tärkeää opinnäytetyön kokonaisuuden arviointi kriittisesti tutkivalla otteella. Usein toiminnallisissa opinnäytetöissä tulee asioita joita ei voinut toteuttaa niin kuin ajatteli. (Vilkkä ym. 2003, 154–155.) Alussa olin suunnittelut alustavan suunnitelman kuinka ryhmäyttämisharjoitteet muuttuisivat tutustumisharjoitteista luottamusharjoitteisiin. Luottamusharjoitteiden avulla pyritään lisäämään luottamusta ryhmän sisällä jotta turvallisuus kasvaisi (Aalto 2000, 363). Tutustuessani ryhmään minulle konkretisoitui, että ryhmän kielitaito ei riitä harjoitteisiin joita oli ajatellut. Lisäksi kulttuurilliset erovaisuudet olivat niin isoja, että ne vaikuttivat ryhmäyttämisharjoitteiden toteuttamisen onnistumiseen. Jouduin hyväksymään sen, että harjoitteiden suunnittelemisen tulisi aina nopealla aikataululla. Ohjauksessa jouduin myös heittämään itseni täysillä mukaan jotta harjoitteet onnistuisivat. Ohjauksessa jouduin käyttämään yllättävissä tilanteissa englantia ja googlen kääntäjää, jotta osallistujat ymmärtäisivät mitä yritin sanoa. Tilanteiden hektisyyden takia en tehnyt kunnollisia muistiinpanoja harjoitteista jonka vuoksi jälkipohdinta oli vaikeampaa. Nyt jälkiviisana olisin toteuttanut päiväkirjan ryhmästä josta olisi tullut ilmi jokainen ryhmäytymiskerta minun tai sidosryhmän pitämänä ja huomioni siitä.

Jos olisin ymmärtänyt alussa, että ryhmän mielipiteitä ryhmäyttämisestä on lähes mahdotonta saada, olisin voinut supistaa kohderyhmää niihin ketkä puhuivat englantia. Heille olisin voinut toteuttaa pienimuotoisen alku- ja loppuhaastattelun liittyen ryhmään tulemiseen ja ryhmässä toimimiseen. Tosin tällöin kohderyhmältä saatu palaute ei olisi kertonut muiden osallistujien mielipiteitä ja se olisi ollut epäreilua. Mielestäni omat havainnot ryhmän toimivuudesta ja ryhmästä ilmi nousseet kommentit tukevat sitä, että ryhmä ryhmäytyi ainakin osittain paremmin ryhmäyttämismenetelmien ansioista. Kuitenkaan en voi olla täysin varma, jos osallistujien välillä on ollut erimielisyyksiä. Monien eri kielten vuoksi, en ole ymmärtänyt mitä osallistujat ovat keskenään puhuneet ryhmäyttämisharjoitteista tai muista ryhmän jäsenistä.

5.4 Kehittämisehdotukset

Yhteisöpedagogi ammattialan näkökulmasta maahanmuuttajat ovat tulevaisuuden yksi työllistävä kohderyhmä. Yhteisöpedagogit voivat työskennellä esimerkiksi erilaisissa maahanmuuttajahankkeissa, monikulttuurisuuskeskuksissa, vastaanottokeskuksissa tai missä vaan organisaatiossa joissa on maahanmuuttajia. Yhteisöpedagogien koulutusohjelmaan kuuluu muun muassa sosiaalinen vahvistaminen, osallistava pedagogiikka ja moninaisuuden kohtaaminen. Yhteisöpedagogit voivat toimia kanta-väestön ja maahanmuuttajien välisenä sidoksina ja auttaa ihmisiä paremmin integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajien parissa toimiessa täytyy huomioida opinnäytetyössäänkin ilmi nousseet huomiot ohjauksessa esimerkiksi selkosuomen käyttö ja kulttuurisensitiivinen ote. Yhteisöpedagogin ammattialan näkökulmasta opinnäytetyöni on toiminut eräänlaisena katsauksena maahanmuuttajaryhmien parissa toimimiseen ja ajanut yhteisöpedagogien ammatillisen osaamisen pätevyyttä maahanmuuttaja sektorilla.

Tällä hetkellä maahanmuuttaja sektorilla haasteeksi ovat nousseet 17-vuotiaat oleskeluluvan saaneet maahanmuuttajat, jotka eivät kuulu enää perusopetuksen piiriin, eivätkä pääse vielä täysi-ikäisyyden vaatimaan kotoutumiskoulutukseen (Ilmivalta 2016b). Itse näen, että yhteisöpedagogit voisivat olla yhdessä moniammatillisessa verkostossa miettimässä miten näitä nuoria pystyttäisiin auttamaan sekä samalla ehkäisemään syrjäytymistä ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä. Etsivässä nuorisotyössä voitaisiin myös kehittää maahanmuuttajille tarkoitettu malli, jossa otettaisiin huomioon heidän erityistarpeet ja mahdollinen suomen kielen puute.

Toteutuneen opinnäytetyön kannalta olen muodostanut muutamia kehitysideoita kuinka tätä työtä voisi lähteä jatkojalostamaan. Oman ryhmäyttämisyksikön perusteella tein huomioita että, ryhmäyttämisen onnistumisen edellytyksenä olisi mielestäni yksi yhtenäinen ryhmä alusta loppuun. Ryhmän dynamiikan kannalta on tärkeää, että ryhmän jäsenet ovat sitoutuneita toimintaan ja ryhmän vaiheet pääsevät luontevasti etenemään. Ryhmän rakenne ja dynamiikka muuttuu aina kun ryhmään tulee mukaan uusi jäsen tai joku edellisistä jäsenistä lähtee pois. Ryhmäytymiskertoihin olisi hyvä varata runsaasti aikaa koska usein toimintojen selittämiseen ja havainnollista-

miseen menee myös paljon aikaa. Tällöin toiminnoissa ei olisi kiireen tuntua, vaan ryhmällä olisi enemmän aikaa itse toimintoihin.

Ryhmäytämiskaksikon kesto olisi myös hyvä lyhentää. Esimerkiksi toiminnan alussa ryhmäytämiskertoja voisi olla useammin ja sen jälkeen harvemmin tarpeen mukaisesti. Yksi vaihtoehto olisi myös järjestää toiminnallinen ryhmäytämispäivä, mutta tämä saattaisi olla haasteellinen jos ryhmän jäsenillä ei ole tarpeeksi suomen kielen osaamista. Hankkeen kannalta toiminnallinen ryhmäytämispäivä ei välttämättä voi olla vaihtoehtona jos ryhmäyttävät menetelmät eivät täytä hankesuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita.

Ryhmäytämistoimintoja olisi ihanteellista toteuttaa luokkaympäristön ulkopuolella, esimerkiksi pihalla tai mahdollisesti isommassa tilassa. Toisaalta harjoitteissa tarvitaan usein tukitoimintona projektorita tai valkotaulua jonka vuoksi ihanteelliset toimintaympäristöt eivät aina toimi. Ryhmäytämistoimintoja olisi myös hyvä sulauttaa hankkeessa käytäviin teemoihin, esimerkiksi jos suomen kielen opinnoissa on harjoiteltu käskyä ja ehdotusta siihen sopiva ryhmäytämisharjoite on sääntöjen tekeminen ryhmälle. Näin suomen kielen opinnot ja ryhmäytämisharjoitteet tukisivat toinen toisiaan.

Opinnäytetyönä syntyneitä opasta lähdetään jatkojalostamaan uudessa Harjulan Setlementti ry Minun Suomeni2 -jatkohankkeessa 5.9.2016–14.7.2017. Hankkeessa tulen toimimaan ryhmänohjaajana yhdessä suomen kielen opettajan työparina. Kehitämme uuden toimintamallin perustuen tekemääni oppaaseen sekä suomen kielen opettajan Mod (moninaisuus-oivallus-dialogi) -koulutukseen.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. 4. painos. Hausjärvi: My Generation Oy
- Aalto, Mikko 2002. Turvallinen ryhmä. Forssa: Aseman lapset ry.
- Alitolppa-Niitamo, Anne 1994. Kun kulttuurit kohtaavat. 2.painos. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura r.y.
- Asplund, Heidi 2016. Nuoret haluavat oppia kielen ja saada työn. Kielikurssit ovat aivan täynnä Lahdessa. Etelä-Suomen Sanomat (116) 176/2016, A8–9.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: Opit ja Opetukset. Teoksessa Juhani Aaltonen & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus, 24–44.
- Grönfors, Martti 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Juhani Aaltonen & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus, 124–141.
- Harjulan Setlementti ry. 2016a. Harjula. Viitattu 6.8.2016
<http://www.harjulansetlementti.fi/harjula/>
- Harjulan Setlementti ry. 2016b. Löydä avaimia kieleen ja elämään! Viitattu 6.8.2016.
<http://www.harjulansetlementti.fi/harjula/hankkeet/minun-suomeni-loyda-avaimia-kiel/>
- Harjulan Setlementti 2016c. Minun Tulevaisuuteni! Viitattu 6.8.2016.
<http://www.harjulansetlementti.fi/harjula/hankkeet/minun-tulevaisuuteni-my-future/minun-tulevaisuuteni/>
- Ilmivalta, Anna-Leena 2016a. Välityömarkkinat luento. 27.6.2016. Lahti: Harjulan Setlementti ry.
- Ilmivalta, Anna-Leena 2016b. Lahden maahanmuuttajaverkoston tapaamisen tietojen vaihto työyhteisössä. 15.8.2016. Lahti: Harjulan Setlementti ry
- Järvinen, Katriina & Tontti, Jukka & Lindblom-Ylänne, Sari & Niemelä, Raimo & Päivänsalo, Tiina-Maria 2009. Sosiaalipsykologia. 1.painos. Helsinki: OTAVA.
- Kauppila A. Reijo 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kopakkala, Aku. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen 2011. 3. painos. Helsinki: Edita.
- Kotouttaminen.fi 2016a. Työ ja elinkeinoministeriön palvelu. Kotouttamistyön taustaa. Käsitteitä. Viitattu 6.8.2016
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/keskeiset_kasitteet
- Kotouttaminen.fi 2016b. Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. Kotouttamisen alkuun. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Viitattu 6.8.2016
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/kotoutumisen_alkuun/alkukartoitus_ja_kotoutumiskoulutus

- Maahanmuuttovirasto 2016a. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 29.6.2016
http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Maahanmuuttovirasto 2016b. Oleskelulupa Suomeen. Muut kuin EU/ETA – kansalaiset. Viitattu 29.6.2016
http://www.migri.fi/download/16425_oleskelulupa_fi.pdf?6f6fc5f0145ad388
- Maahanmuuttovirasto 2016c. Oleskeluluvan voimassaolo ja lupatyypit. Viitattu 29.6.2016 <http://www.migri.fi/oleskeluluvat/lupatyypit>
- Maahanmuuttovirasto 2016d. EU:n kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset. Viitattu 29.6.2016. http://www.migri.fi/tietoa_muulla/eu-kansalaiset_ja_pohjoismaan_kansalaiset
- Maahanmuuttovirasto 2016e. Oleskelupatilastot. Viitattu 19.6.2016
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/oleskelupatilastot
- Maahanmuuttovirasto 2016f. Perheenjäsenten luokse Suomeen. Viitattu 19.6.2016
http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen
- Maahanmuuttovirasto 2016g. Tarvitset oleskeluluvan yli 90 päivän opiskeluun. Viitattu 19.6.2016 http://www.migri.fi/opiskelu_suomessa
- Maahanmuuttovirasto 2016h. Työntekijän oleskelulupa 2016. Viitattu 19.6.2016.
http://www.migri.fi/tyoskentely_suomessa/tyontekijat_ja_tyonteko/tyontekijan_oleskelulupa
- Maahanmuuttovirasto 2016i. Lehdistötiedote: Vuonna 2015 myönnettiin hieman yli 20 000 oleskelulupaa, uusia Suomen kansalaisia reilut 8 000. Viitattu 19.6.2016
http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/vuonna_2015_myonnettiin_hieman_yli_20_000_oleskelulupaa_uusia_suomen_kansalaisia_reilut_8_000_64998
- Maahanmuuttovirasto 2016j. Vastaanottotilastot. Viitattu 19.6.2016
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/vastaanottotilastot
- Moninet 2015. Monikulttuurisuus. Mitä on monikulttuurisuus. Viitattu 7.9.2016
<http://moninet.rovala.fi/Suomeksi/Monikulttuurisuudesta-kiinnostuneille/Monikulttuurisuus>
- Muotka, Virva & Koivumäki, Kai 2011. Maahanmuuttajien ohjaus kotoutumiskoulutuksessa. Teoksessa Kristel Kivisik, Helena Mentula & Leena Nissilä (toim.) Opas aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Tampere: Opetushallitus, 99–101.
- Mulari, Heta & Eischer, Heli & Uusitalo-Herttua, Mari 2012. Tyttötyö kääntyi 2010-luvulla. Teoksessa Tyttötyön Kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry. Viitattu 25.8.2016 <http://www.likka.fi/wp-content/uploads/2014/10/tyttotyönkansio.pdf>, 6–9.
- Nuorisotakuu 2016. Viitattu 3.8.2016 http://www.nuorisotakuu.fi/tietoa_takuusta
- Opetushallitus 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetus-suunnitelman perusteet. Viitattu 6.9.2016. Tampere: Opetushallitus
- Opetushallitus 2016. Yleisten kielitutkintojen taitotasokuvaukset. Viitattu 27.8.2016.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/taitotasokuvaukset

- Pakolaisneuvonta ry. 2016. Lakiasiaintoimisto & kansalaisjärjestö. Käsitteitä Viitattu 28.6.2016 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106
- Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2016–2020. Viitattu 28.6.2016 <http://www.paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2016/04/Maahanmuutto-ohjelma2016-2020.pdf>
- Rakennerahastot.fi. Tietoa rakennerahastoista. Viitattu 20.8.2016. <https://www.rakennerahastot.fi/>
- Selkokeskus 2016. 10 vinkkiä selkokielen puhumiseen. Viitattu 20.7.2016. <http://papunet.net/selkokeskus/selkokeskus/puhu-selkokielta-kampanja/10-vinkkia-selkokielen-puhumiseen/>
- Setlementtiliitto 2016. Viitattu 6.8.2016. <https://setlementti-fi.directo.fi/setlementtiliitto/setlementtiliitto/>
- Tilastokeskus 2016a. Äidinkielenään kotimaisia kieliä puhuvien määrä väheni toisena vuonna peräkkäin. Viitattu 5.8.2016 http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2015/vaerak_2015_2016-04-01_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2016b. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 5.8.2016 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa>
- TE-palvelut 2016. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Viitattu 6.8.2016. http://te-palve-lut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/alkukartoitus/index_html
- Valli, Raine 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltonen & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus, 100–112.
- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Virtanen, Hannu & Leskelä, Leealaura 2014. Selkokielen strategia 2014–2018. Selkokielinen versio. Viitattu 20.7.2016 http://papunet.net/selko/wp-content/uploads/2014/02/Selkokielen-strategia_selkoversio2.pdf

LIITTEET

LIITE 1: KIELITASOT

Perustaso	A1	Ymmärtää rajallisen määrän tavallisimpia sanoja (esim. tervehdykset, nimet, luvut) Tarvitsee paljon apua, puheen hidastamista ja toistoa. Osaa esittäytyä ja käydä erittäin yksinkertaisia keskusteluja jos puhekuppani puhuu hitaasti yleiskieltä.
	A2	Ymmärtää omaan elämään ja arkielämään liittyvää sanastoa. Pystyy kertomaan itsestään ja ympäristöstään. Yksinkertaisen viestin ymmärtäminen vaatii yleispuhetta joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan aika usein.
Keskitaso	B1	Ymmärtää keskeiset asiat puheesta jos se käsittelee teemoja jotka nousevat usein esiin esimerkiksi töissä ja koulussa. Ymmärtäminen edellyttää peruskieltä tai tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja. Osaa käyttää sanastoa ja kertoa konkreettisista teemoista. Puhe saattaa olla katkonaista mutta viesti välittyy.
	B2	Ymmärtää puheen keskeiset asiat kun se käsittelee konkreettisia tai abstrakteja teemoja. Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Pystyy tuottamaan selkeää ja yksityiskohtaista tekstiä. Osaa neuvotella, kommentoida ja kytkeä omat puheenvuorot toisten puheenvuoroihin.
Ylin taso	C1	Ymmärtää erityyppisiä ja vaativia tekstejä. Osaa käyttää kieltä tehokkaasti ja joustavasti sekä ymmärtää kielen tyylieroja.
	C2	Ymmärtää ilman vaikeuksia kaikenlaisia puhujia ja tekstejä. Pystyy tuottamaan monimutkaista tekstiä asiaan kuuluvalla tyyllillä.

LIITE 2: MONIKULTTUURISEN MAAHANMUUTTAJARYHMÄN RYHMÄYT- TÄMISOPAS

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisoras

Tämä opas on toteutettu opinnäytetyönä Harjulan Setlementti ry:lle. Oppaassa on ohjeita ja neuvoja mitä tarvitsee huomioida kun ohjataan monikulttuurista ryhmää. Oppaasta löytyy myös Minun Suomi ja Minun Tulevaisuuteni -hankkeissa toteutettuja toiminnallisia ryhmäyttäviä menetelmiä. Tätä opasta voi hyödyntää Harjulan Setlementti ry:n henkilöstö tai kuka vaan kuka suunnittelee ryhmäyttämistä maahanmuuttajaryhmässä.

Tekijä: Noora Mantere

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäytätämisopas

Coming together is a beginning;

keeping together is progress;

working together is success.

-Henry Ford

Vinkkejä selkokielen puhumiseen

- Kuuntele puhujan viestiä
- Älä kiirehdi, anna aikaa
- Käytä normaaleja arkipäivän sanoja.
- Käytä helppoja ja lyhyitä lauseita ohjaamisessa
- Puhu luonnosti puhekieltä, ei kirjakieltä.
- Puhu rauhallisesti ja toista tarvittaessa.
- Kysy saatko korjata.
- Kysy jos et ymmärrä kuulijaa.
- Korjaa väärinymmärrys.
- Käytä tukimateriaaleja puhumisen tukena. Käytä elekieltä, puhu, kirjoita tai piirrä.

Muistilista ennen ryhmäyttämiskertaa

- Missä tilassa tehdään toiminnallisia harjoitteita? (Esim. Luokassa, pihalla, luonnossa, liikuntasalissa?) Muista varata tilat hyvissä ajoin!
- Tilan katselmus ennen toimintaa ja huomioida soveltuuko suunnitelman mukaiseen käyttöön. Tarvitsetko fläppitaulua, valkotaulua, tietokonetta ja projektoraa? Mitä muita tarvikkeita tarvitset?
- Mihin aikaan päivästä toiminnallisia menetelmiä toteutetaan? Huomioi kulttuuritaustaiset aikataulukäsitykset!
- Millaisia toimintoja olet suunnitellut? Oletko huomionnut kulttuurilliset erot? Esim. fyysinen läheisyys.
- Selvitä kuinka hyvin osallistujat puhuvat suomea? Jos eivät puhu suomea, pystytkö toteuttamaan toiminnallisia menetelmiä kuvien tai muun tukimateriaalin avulla?
- Puhuvatko ryhmän jäsenet englantia? Varaudu selostamaan tehtävät ja kommunikoidaan englanniksi.
- Harjoitusten toteuttamisessa menee yleensä puolitoista kertaa enemmän aikaa jos harjoitusta tulkitaan toisella kielellä.
- Osallistujien arvioitu määrä ja sen vaikutus toiminnallisiin toimintoihin?
- Omat muistiinpanot suunnitelmista ja aikatauluista

Ryhmän vaiheet

Ryhmän aloittaessa toimintaa käynnistyy prosessi, jonka seurauksena ryhmässä syntyy ryhmänvaiheita. Nämä vaiheet ovat seurausta ryhmässä tehtävistä harjoitteista. Ryhmän vaiheita on viisi; muodostusvaihe, kuohuntavaihe, sopimisvaihe, hyvin toimiva ryhmä ja ryhmän lopettaminen.

Muodotusvaihe: Ryhmän jäsenet ovat varovaisia toisiaan kohtaan ja tarvitsevat ohjaajaa tukemaan tilanteita. Ryhmän pelisäännöt alkavat hiljalleen muodotua.

Kuohuntavaihe: Ryhmien jäsenille saattaa syntyä konfliktitilanteita. He voivat vastustaa ohjaajaa tai annettuja tehtäviä. Ryhmässä voi syntyä alaryhmiä ja omia toimintatapoja.

Sopimisvaihe: Ryhmän jäsenet hyväksyy toistensa roolit ja yhteishenki muodostuu. Yhteistyö alkaa näkymään ja alaryhmän sekoittumaan.

Hyvin toimiva ryhmä: Ryhmä on itsenäinen ja ryhmän jäsenet osaavat keskenään ratkoa ongelmia. Yhteistyö sujuu ja toiset otetaan huomioon.

Ryhmän lopettaminen: Ryhmä päättää toimintansa.

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisosas

TUTUSTUMISHARJOITTEET

Uuden ryhmän aloittaessa tutustuminen on tärkeää. Tähän on kerätty muutamia toimivaksi koettuja tutustumisharjoitteita jotka sopivat maahanmuuttajille keillä ei ole vahvaa suomen kielen osaamista.

1. Parin haastattelu

Kesto: n. 30min.

Osallistujille jaetaan paperit joissa on alle olevat kysymykset. Kysymykset käydään yhdessä osallistujien kanssa läpi, niin että jokainen ymmärtää kysymyksen ja osaa vastata siihen. Tämän jälkeen ohjaaja jakaa osallistujat pareihin. Parit haastattelevat toisiaan ja kirjoittavat parin vastaukset ylös. Tähän voi antaa aikaa noin 15 minuuttia tai kunnes parit ovat valmiita.

Tehtävän jälkeen osallistujat voivat istuutua piiriin niin, että jokainen näkee toisensa. Tämän jälkeen parit kertovat toisistaan muille. Kun jokainen on kertonut paristaan, kerrataan vielä ryhmän kesken mitä kenestäkin muistetaan.

1. Mikä sun nimi on?
2. Kuinka vanha sä oot?
3. Onko sulla siskoja tai veljiä?
4. Onko sulla lapsia?
5. Milloin sä tulit Suomeen?
6. Minkä maalainen sä oot?
7. Mikä on sun äidinkieli?
8. Mitä kieliä sä puhut?
9. Kuka on sun lempiartisti?
10. Mikä on sun lempivuodenaika?

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäytämispas

2. Etsi kaveri...

Kesto: n. 30 min.

Osallistujilla jaetaan alla oleva taulukko. Taulukon tekstit käydään yhdessä läpi niin että jokainen ymmärtää. Lisäksi harjoitellaan osallistujien kanssa kuinka voit kysyä ruudukossa olevaa asiaa ja kuinka siihen voi vastata.

Osallistujat lähtevät kiertämään tilassa papereiden kanssa ja yrittävät kerätä toisten osallistujien nimiä sopiviin ruudukoihin. Jokaisessa ruudukossa saa olla yksi nimi ja jokaisessa ruudukossa eri osallistujien nimiä. Tähän voi antaa aikaa n. 15 minuuttia. Tehtävän jälkeen käydään yhdessä läpi kenen nimiä ilmestyi mihinkin ruudukkoon.

Naisen nimi	Miehen nimi	On alle 25-vuotias	On yli 25-vuotias
Puhuu kolmea kieltä	On naimisissa	Ei ole lapsia	Puhuu englantia
Toiveammatti on lähihoitaja	On kotoisin Aasiasta	Harrastaa leipomista	On asunut Suomessa yli 3 vuotta

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäytämispas

3. Kerro itsestäsi

Kesto: n. 30min.

Osallistujat istuvat ringissä, niin että jokainen näkee toisensa. Jokainen heittää kahta noppaa vuorollaan. Noppien yhteisluvun mukaan osallistujat kertovat itsestään. Jos osallistuja ei keksi itsestään tarpeeksi asioita, ohjaaja voi auttaa kyselemällä. Huom. Vaatii suomen kielen taitoa tai englannin kielen taitoa.

4. Mun lempieläin!

Kesto: 30min.-45min.

Valitse tila jossa saat pöydistä muodostettua ison pöytäryhmän. Osallistujat istuvat pöytäryhmän ympärille. Jokaiselle jaetaan a4-paperi ja tussi. Tehtävänä on piirtää pöydän alla oma lempieläin. Piirtämisessä on käytettävä sitä kättä millä ei yleensä kirjoita tai piirrä. Esimerkiksi vasenkäteiset piirtävät oikealla ja oikeakätiset piirtävät vasemmalla kädellä. Tehtävän suorittamiseen annetaan aikaa 5 minuuttia. Kun osallistujat ovat valmiita he kirjoittavat nimensä paperiin. Tämän jälkeen osallistujat ottavat vieressä istuvasta ihmisestä itselleen parin. Parit esittelevät toistensa piirrustukset muille ja yrittävät arvata minkä lempieläimen pari on piirtänyt. Jos arvaus ei mene oikein muut osallistujat saavat myös arvata, kunnes oikea arvaus osuu. Kierroksen jälkeen kerrataan vielä jokaisen nimi.

5. NimiBingo!

Kesto: 30min.-45min.

Jokaisella on a4-kokoinen paperi ja kynä. Paperiin piirretään malliksi 8x8 ruudukko, riippuen osallistujien määrästä. Osallistujat tekevät samanlaisen ruudukon omaan paperiin. Tämän jälkeen osallistujat täyttävät ruudukot toisten osallistujien nimillä. Yhteen ruutuun tulee yhden osallistujan nimi. Mikäli osallistujat eivät muista tarpeeksi nimiä he voivat kierrellä ja kysellä muiden osallistujien nimiä. Tämän jälkeen kun kaikilla on ruudukot valmiina ohjaaja voi selittää pelin.

Ohjaaja huutaa osallistujien nimiä. Jos ohjaaja huutaa sellaisen nimen mikä löytyy osallistujan paperista hän vetää nimen päälle rastin. Peli jatkuu niin kauan kunnes joku osallistujista on saanut muodostettua pysty- tai vaakasuoran tai suoran joka kulkee kulmasta kulmaan. Tällöin hänen tulee huutaa BINGO! Peliä voi jatkaa esimerkiksi niin kauan että viisi voittajaa on löytynyt.

RYHMÄYTTÄVÄT TIETOVISAKILPAILUT

Tietovisakilpailuissa toimitaan yhdessä ja harjoitellaan vuorovaikutustaitoja.

Yhteistoimintaharjoitteet tutustuttavat ihmisiä uudella tavalla ja ryhmän eri rooleja saattaa nousta esiin.

1. Leikkimielinen kisailu

Kesto: 1h

Valitse tila jossa on pöytiä ja valkotalu/fläppitalu. Muodosta tilaan pöytäryhmiä. Osallistujat jaetaan pieniin 3-4 hengen ryhmiin. Jokaiselle ryhmälle jaetaan a4-paperi ja kynä. Sen jälkeen ohjaaja tekee 1.-6. numerot fläppitalulle allekkain. Ensimmäisen numeron kohdalle ohjaaja valitsee kirjaimen esimerkiksi A:n. Kirjaimen jälkeen ohjaaja sanoo teeman esimerkiksi kaupungit. Tämän jälkeen ryhmät miettivät mahdollisimman monta kaupunkia, jonka nimi alkaa A kirjaimella. Tehtävään voi antaa aikarajan, esimerkiksi 5 minuuttia. Tämän jälkeen ohjaaja käy ryhmien vastaukset läpi ja pisteittää ne. Eniten oikeita vastauksia saanut ryhmä saa 5 pistettä, toiseksi eniten vastauksia kerännyt ryhmä saa 3 pistettä ja kolmanneksi eniten oikeita vastauksia kerännyt ryhmä sai 1 pisteen. Erilaisia kirjaimia ja teemoja voi olla ryhmästä riippuen 5-8.

2. KAHOOT! –Tietovisakysely

Kesto: 30-40min. (Riippuen siitä onko sovellus osallistujille tuttu)

Tehtävä vaatii suomen tai englannin kielen osaamista

Tehtävään tarvitsee tietokoneen ja projektorin sekä osallistujille tulee olla älypuhelimet ja internetyhteys. Osallistujat jaetaan kolmen hengen ryhmiin ja jokaisella ryhmällä tulee olla yksi puhelin käytössä. Tämän jälkeen projektorille avataan sivu: kahoot.it ja osallistujat menevät sivulle puhelimella. Tämän jälkeen heidän on syötettävä ohjaajalta saatu koodi hakukenttään ja keksittävä ryhmälle nimi. Ryhmä kirjoittaa nimen puhelimella siihen varattuun tilaan ja nimi ilmestyy projektorille. Kun kaikkien ryhmien nimet näkyvät projektorissa, ohjaaja voi selostaa miten peli toimii. Projektorille ilmestyy kysymys ja tämän jälkeen vastausvaihtoehdot. Vastausvaihtoehtojen edessä on värilliset symbolit jotka ilmestyvät ryhmien puhelimiin. Ryhmät valitsevat yhdessä heidän mielestään oikean vastausvaihtoehdon ja painavat sitä kuvaavan symbolin. Kun kysymykseen valittu aika on kulunut loppuun tai kaikki ryhmät ovat vastanneet, projektorille ilmestyy oikea vastaus ja tulokset ketkä ryhmistä vastasi oikein. Tietovisaa voi myös suorittaa yksilöinä, mutta ryhmäytymisen kannalta olisi parempi että tehtävä toteutetaan pienissä ryhmissä.

Ohjaajan täytyy tehdä oma tili getkahoot.com osoitteessa ja tehdä kysymykset ja vastausvaihtoehdot valmiiksi. Tässä on muutamia esimerkkejä kysymyksiksi:

1. Kuka hän on? (Liitä kuvaksi joku julkisuuden henkilö, pääministeri tms.)
2. Kuinka pitkä matka on Lahdesta Helsinkiin?

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämispas

3. Mikä tämä suomalaisen ruuan nimi on? (Liitä esim. mämmin kuva)
4. Mikä tämän tv-sarjan nimi on? (Liitä esim. salattujen elämien kuva)
5. Kuinka paljon Suomessa on asukkaita?
6. Mikä tämän rakennuksen nimi on? (Liitä kuva esim. eduskuntatalo)
7. Mikä oli Suomen valuutta ennen Euroja?
8. Mikä on Suomen kansalliseläin?
9. Mikä on keskimääräinen lapsilukumäärä suomalaisessa perheessä?
10. Missä joulupukki asuu?

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäyttämisosas

RYHMÄN SÄÄNNÖT

Yhteiset säännöt ja tavoitteet ovat tärkeitä ryhmän toimivuuden vuoksi. Ryhmä luo omat sääntönsä ja ohjaaja avustaa tarvittaessa. Tämä harjoite sopii ryhmälle jossa suomen kielen taito on jo pidemmällä. Erityisesti sopii suomen kielen tuntien jälkeen joissa on harjoiteltu käskyä ja ehdotuksia.

1. Ryhmän säännöt

Kesto: 60min.

Osallistujat jaetaan kahteen ryhmään, niin että jokaisessa ryhmässä on noin 4-6 osallistujaa. Ryhmät sijoitetaan eri puolille luokkaa ja ryhmille jaetaan tusseja ja isot paperiarkit. Ennen tehtävän ohjeistamista käydään läpi mitä "säännöt" tarkoittaa. Osallistujien kanssa voi yhdessä pohtia missä paikoissa voi törmätä sääntöihin ja millaisia sääntöjä voi olla. Tämän jälkeen kun ohjaaja on varmistunut että kaikki ymmärtävät mitä sana "säännöt" tarkoittaa voi ryhtyä kertomaan tehtävästä. Ryhmien on keksittävä kuusi sääntöä mitä luokassa tulee noudattaa. Tähän voi antaa aikaa noin 20min. -30min. Ohjaaja voi auttaa ryhmiä sääntöjen sanallistamisessa mutta ei puutu sääntöihin. Tämän jälkeen kun ryhmät ovat keksineet säännöt käydään ne yhdessä läpi. Valitaan osallistujien kesken mitkä säännöt ovat tärkeimpiä ja kirjoitetaan ne uudelle isolle värilliselle arkille. Tämän jälkeen voi pyytää opiskelijoita tekemään allekirjoituksen jolla jokainen sitoutuu noudattamaan sääntöjä. Jos osallistujien kielitaito riittää, voi myös pohtia mitä seurauksia syntyy jos sääntöjä ei noudata. Säännöt voi esimerkiksi laittaa ryhmän yhteisen tilan seinälle.

Monikulttuurisen maahanmuuttajaryhmän ryhmäytämispas

RYHMÄN PÄÄTTYMINEN

Ryhmän toiminnan päättyessä on hyvä muistella menneitä tapahtumia ja jakaa muistoja..
Positiivisen palautteen annosta jää muisto jokaiselle ryhmän jäsenelle.

1. Positiivisen palautteen antaminen

Kesto: 30 min-60min.

Osallistujille annetaan paperi jossa on erilaisia positiivisia adjektiivejä. Adjektiivit käydään läpi niin että jokainen tietää mitä adjektiivi tarkoittaa. Tämän jälkeen jokaiselle osallistujalle jaetaan pahvilautanen johon kirjoitetaan nimi. Pahvilautaset voi kiinnittää osallistujien selkään tai asetella eri puolille luokkaa, riippuen siitä kuinka hyvin osallistujat tuntevat keskenään ja onko luokassa eri sukupuolen edustajia. Osallistujat kiertelevät toistensa luona ja kirjoittavat positiivisia kommentteja toisistaan. Lautasista jää kiva muisto osallistujille!